

Luotonhallintapalveluita tarjoavien yritysten vastuullisuusraportointi

Mitri Tuomala

Opinnäytetyö, AMK

Toukokuu 2024

Tradenomi (AMK), Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Tuomala Mitri

Luotonhallintapalveluita tarjoavien yritysten vastuullisuusraportointi

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Toukokuu, 74 sivua.

Liiketalouden tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Vastuullisuusraportointi on tärkeä osa yritysten toimintaa nykypäivän liike-elämässä. Yritysten odotetaan raportoivan avoimesti ja läpinäkyvästi toiminnastaan yhteiskunnallisesti, ympäristöllisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla. Nykytilanteessa yritykset ovat omaksuneet vastuullisuusraportoinnin osaksi viestintäänsä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada kuva luotonhallintapalveluita tarjoavien yritysten vastuullisuusraportoinnin tilasta. Tähän pääsemiseksi oli ensin muodostettava selkeä kuva siitä, mitkä vastuullisuuteen liittyvät osa-alueet koskettavat erityisesti luotonhallintapalveluita tarjoavia yrityksiä. Tämän jälkeen tarkasteltiin tutkimukseen valittujen yritysten vastuullisuusraportteja ja arvioitiin niitä.

Toteutustavaksi opinnäytetyölle valittiin laadullinen tutkimusmenetelmä. Analyysimenetelmäksi valittiin teorialähtöinen sisällönanalyysi. Tutkimusaineistona toimi Intrumin, Lowelin ja Ropo Capitalin vuoden 2022 vastuullisuusraportit. Yritysten vastuullisuusraporttien eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä tuotiin esiin vertailun avulla. Opinnäytetyöhön laadittiin myös toimeksiantajayritys Intrumille SWOT-analyysi, jonka avulla tuotiin esiin Intrumin vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat vastuullisuusraportoinnin osalta. Opinnäytetyön tietoperusta koostui yritysvastuusta ESG-näkökulmasta, yritysvastuuseen liittyvästä lainsäädännöstä ja ohjeista sekä raportointiohjeista.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että luotonhallintapalveluita tarjoavien yritysten vastuullisuusraportoinnista löytyy niin eroavaisuuksia kuin yhtäläisyyksiä. Intrum raportoi paljon pohjaten numeeriseen dataan. Se on suuri yritys, joka toimii monessa maassa ja Intrumin vastuullisuusraportti on laadittu globaalilla tasolla, mikä voi selittää sen, että toimintamaiden konkreettisia toimia ei juurikaan vastuullisuusraportista löydy. Lowell raportoi yhteiskuntavastuun sekä taloudellisen vastuun ja hyvän hallintotavan osalta kattavasti ja konkreettisia asioita esiin tuoden. Ympäristövastuun osalta sillä on kehitettävää esimerkiksi Scope 3 -luokan suhteen. Ropo Capital tuo vastuullisuusraportissaan hyvin esiin konkreettisia yrityksen toimia kaikista vertailtavista luokista lukuun ottamatta Agenda2030, joka uupui sen raportista kokonaan. Tutkimuksessa kävi kuitenkin ilmi, että Intrum ja Lowell tekevät huomattavasti laaja-alaisemmin yhteistyötä muiden tahojen kanssa edistääkseen toimialan kehitystä verrattuna Ropo Capitaliin.

Avainsanat (asiasanat)

yritysvastuu, vastuullisuusraportointi, ESG, Agenda2030

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

-

Tuomala Mitri

Credit management service providers' sustainability reporting

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, May 2024, 74 pages.

Degree Programme in Business Administration. Bachelor's thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

Sustainability reporting is an important part of companies' operations in today's business world. Companies are expected to report openly and transparently on their activities in a socially, environmentally, and economically sustainable manner. In the current situation, companies have embraced sustainability reporting as part of their communication.

The aim of the thesis was to get an overview of the state of sustainability reporting among companies providing credit management services. To achieve this, a clear picture of the specific areas of sustainability affecting companies offering credit management services needed to be formed first. This was followed by an in-depth analysis of the sustainability reports of selected companies.

The chosen methodology for the thesis was qualitative research, using theory-driven content analysis as the research method. Differences and similarities in the sustainability reports of companies were brought out through comparison. Additionally, a SWOT analysis was conducted for the commissioning company, Intrum. In SWOT-analysis were highlighted its strengths, weaknesses, opportunities, and threats in terms of sustainability reporting. The theoretical framework of the thesis consisted of corporate responsibility from an ESG-perspective, related legislation, and guidelines, and reporting instructions. The research material consisted of the sustainability reports of Intrum, Lowell, and Ropo Capital for the year 2022.

Based on the research, it can be concluded that there are both differences and similarities in the sustainability reporting of companies providing credit management services. Intrum reports extensively based on numerical data. It is a large company operating in many countries. Intrum's sustainability report is prepared at a global level, few concrete actions from its operating countries found in the report. Lowell reports comprehensively on social responsibility, economic responsibility, and good governance, bringing out concrete aspects. However, there is room for improvement in environmental responsibility, particularly concerning Scope 3 emissions. Ropo Capital highlights concrete company actions well in its sustainability report across all categories compared, except for Agenda2030, which was completely missing from its report. However, the research revealed that Intrum and Lowell collaborate significantly more extensively with other parties to promote industry development compared to Ropo Capital.

Keywords/tags (subjects)

corporate responsibility, sustainability reporting, ESG, Agenda2030

Miscellaneous (Confidential information)

-

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Tutkimusasetelma	5
2.1	Tutkimusongelma, tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet.....	5
2.2	Tutkimusmenetelmä ja aineistonkuvaus	6
3	Yritysvastuu ESG-näkökulmasta	7
3.1	Ympäristövastuu.....	7
3.1.1	Päästöjen kolme pääluokkaa	8
3.1.2	Hiilijalanjälki	10
3.2	Yhteiskuntavastuu	11
3.2.1	Yhteiskuntavastuun ulottuvuudet	12
3.2.2	Henkinen hyvinvointi ja ihmisoikeudet	13
3.3	Taloudellinen vastuu ja hyvä hallintotapa	14
3.3.1	Hallinnon moninaisuus ja vastuullinen palkitseminen	14
3.3.2	Korruptio.....	15
4	Yritysvastuuseen liittyvä lainsäädäntö ja ohjeet	18
4.1	Euroopan unionin lainsäädäntö	19
4.1.1	CSRD-direktiivi	19
4.1.2	CSDD-direktiivi	21
4.1.3	Taksonomia-asetus	22
4.2	Suomen lainsäädäntö.....	24
4.3	Kansainvälisesti tunnustetut ohjeet ja periaatteet.....	27
4.3.1	Agenda2030	27
4.3.2	OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille	30
4.3.3	Kansainvälisen työjärjestön julistus työelämän periaatteista ja -oikeuksista	32
5	Raportointiohjeet	33
5.1	GRI-standardi.....	34
5.2	SASB-standardi	36
6	Yritysten vastuullisuusraporttien vertailu	38
6.1	Ympäristövastuu.....	40
6.1.1	Scope 1, 2 ja 3	40
6.1.2	Askeleet tulevaan	42
6.2	Yhteiskuntavastuu	44
6.2.1	Tiedonkeruu sidosryhmiltä	44
6.2.2	Konkreettiset toimet yhteiskuntavastuun edistämiseksi	46

6.2.3	Yhteistyö muiden tahojen kanssa.....	48
6.3	Taloudellinen vastuu	49
6.3.1	Monimuotoisuus.....	49
6.3.2	Toimet taloudellisen vastuun edistämiseksi.....	51
6.4	Agenda2030-toimintaohjelman tavoitteet	54
7	Intrum SWOT-analyysi	56
8	Pohdinta ja johtopäätökset.....	58
	Lähteet	66

Kuviot

Kuvio 1: Scope, 1, 2 ja 3	9
Kuvio 2: Korruption sisäiset- ja ulkoiset riskitekijät	16
Kuvio 3: Yritysvastuuoikeuden normilähteiden hierarkia.....	18
Kuvio 4: Kaksoisolennaisuuden periaate	21
Kuvio 5: Agenda2030-ohjelman 17 tavoitetta	28
Kuvio 6: Vertailtavien yritysten keskeisimmät yhtäläisyydet.	62
Kuvio 7: Vertailtavien yritysten keskeisimmät eroavaisuudet.	63

Taulukot

Taulukko 1: Excel-taulukko esimerkki.....	39
Taulukko 2: Intrum SWOT-analyysi.....	56

1 Johdanto

Vastuullisuus on noussut kantavaksi puheenaiheeksi niin yhteiskunnassa kuin myös yritysten keskuudessa. Siitä on tullut megatrendi, jota yritykset eivätkä muutkaan organisaatiot voi sivuuttaa päätöksiä tehdessään. Vastuullisuusraportointi on olennainen osa yrityksen toimintaa, ja se auttaa yritystä viestimään omista vastuullisuustoimistaan.

Vastuullisuusraportoinnilla on monia positiivisia vaikutuksia yritykselle. Sen avulla yritys voi rakentaa luottamusta toimintaansa kohtaan. Jotta tämä toteutuu, vaatii se yritykseltä avointa ja läpinäkyvää raportointia vastuullisuuteen liittyvistä asioista. Vastuullisuusraportoinnilla yritys voi myös parantaa riskienhallintaa sekä sijoittajien ja rahoittajien kiinnostusta yritykseen.

Yritykset ovat raportoineet vastuullisuudestaan jo yli sata vuotta sitten, mutta nykymuotoiset vastuullisuusraportit ovat yleistyneet noin 20 vuotta sitten. Nykymuotoiseen vastuullisuusraportointiin yrityksiä on ohjannut esimerkiksi sidosryhmien kasvanut tietoisuus kestävän kehityksen haasteista. (Mäkelä 2021, 78.) Sidosryhmien ja muiden järjestöjen vahva osallistuminen vastuullisuusraportoinnin ja yritysten vastuullisuustyön kehittämiseen on välttämätöntä, sillä lainsäädännön sekä kansainvälisten sopimusten tekeminen on jäykkä ja aikaa vievä prosessi. Muutoksen aikaansaamiseksi tarvitaan yrityksiltä sitä, että ne menevät vastuullisuustoimissaan lainsäädännön vaatimusten edelle.

Vastuullisuus on olennainen osa luotonhallinta-alaa. Vastuullisuuden tulee olla keskeinen osa alalla toimivien yritysten toimintamalleja. Vastuullisuuden merkitys lähtee jo siitä, että luotonhallinta-alalla käsitellään ihmisten henkilötietoja, joiden käsitteleminen vaatii aina huolellisuutta. Vastuullisuus ja vastuullisuusraportointi linkittyvät vahvasti toisiinsa. Yritysten tulee toimia vastuullisesti ja tämän lisäksi heidän on kyettävä raportoimaan toimintansa vastuullisuudesta.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Intrum. Intrum auttaa yrityksiä hallitsemaan ja perimään saataviaan tehokkaasti ja vastuullisesti sekä yksityisiä ihmisiä saamaan talouttaan terveemmälle pohjalle. Intrum tarjoaa monipuolisia palveluita muiden luotohallintapalveluita tarjoavien yritysten tapaan, kuten luottoriskienhallintaa, laskunvälitys- ja reskontrapalveluita, perintäpalveluita sekä erilaisia asiakasratkaisuja, jotka auttavat asiakkaita optimoimaan luotonhallinnan prosessejaan ja

minimoimaan luottotappioita. Työn tavoitteena on tuoda toimeksiantajalle kuva siitä, missä sen vastuullisuusraportointi menee suhteessa muihin luotonhallintapalvelualalla toimiviin yrityksiin.

Opinnäytetyössä tutkitaan kolmen luotonhallintapalveluita tarjoavan yrityksen vastuullisuusraportointia. Tutkittavat yritykset ovat Intrum, Lowell ja Ropo Capital. Yritykset ovat keskeisessä roolissa luotonhallinta-alalla ja valikoituivat tästä syystä tutkimukseen mukaan. Intrum toimii 25 toimintamaassa ja työllistää 12 474 työntekijää (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 7, 117). Lowell toimii kahdeksassa toimintamaassa ja työllistää 3 960 työntekijää (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 6). Ropo Capitalilla taas on toimintaa kolmessa maassa ja se työllistää 399 työntekijää (Sustainability Report 2022, 5).

Yritysten vastuullisuusraportoinnista sekä vastuullisuuteen liittyvistä toimintatavoista tuodaan esiin niin eroavaisuuksia kuin yhtäläisyyksiä vertailun avulla. Vertailtavia kohteita yritysten välillä ovat raportoinnissa käytetty standardi, ESG-näkökulmat eli ympäristö-, yhteiskunta- ja taloudellinen vastuu sekä Agenda2030-toimintaohjeiden tavoitteisiin sitoutuminen.

Opinnäytetyö etenee niin, että aluksi tuodaan esiin tutkimusasetelma, jossa esitellään tutkimusongelma, tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet sekä tutkimusmenetelmät ja aineistonkuvaus. Seuraavaksi opinnäytetyössä siirrytään tietoperustaan ja sen kolmeen pääteemaan, jotka ovat yritysvastuu ESG-näkökulmasta, yritysvastuuseen liittyvä lainsäädäntö ja ohjeet sekä raportointiohjeet. Tämän jälkeen siirrytään tuloksiin. Sen jälkeen tuodaan esiin, mitä raportointistandardeja yritykset käyttävät ja vertaillaan yrityksiä ympäristö-, yhteiskunta- ja taloudellisen vastuun osalta sekä kuinka ne raportoivat Agenda2030-toimintaohjelman tavoitteisiin liittyen. Yritysten vertailun jälkeen muodostetaan SWOT-analyysi Intrumille. Lopuksi opinnäytetyön pohdinnassa nivotaan työ yhteen ja tarkastellaan, kuinka opinnäytetyössä on onnistuttu ja tuodaan esiin tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Lisäksi pohdinnassa tuodaan esiin jatkotutkimusehdotus ja esitellään ajankohtaista lainsäädännön kehitystä aiheen tiimoilta.

2 Tutkimusasetelma

2.1 Tutkimusongelma, tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet

Tutkimusongelma on opinnäytetyön kulmakivi ja se ohjaa koko tutkimusprosessia. Tutkimusongelman määrittely vaatii tarkkuutta, sillä virheellinen määrittely johtaa vääriin tutkimuskysymyksiin ja siten virheellisiin tuloksiin. (Kananen 2015, 45.) Tutkimusongelmaksi opinnäytetyössä muodostui: Mitä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia luotonhallintapalveluita tarjoavien yritysten vastuullisuusraportoinnissa on?

Opinnäytetyössä selvitetään Intrumin, Lowellin ja Ropo Capitalin vastuullisuusraportoinnin toteutusta ja sitä, mitä eri vastuullisuuskysymyksiä yritykset pitävät merkityksellisinä. Tutkimuskysymyksiksi valikoitui tutkimusongelman ja tarkemman aiheen pohdinnan jälkeen seuraavat kysymykset:

- Miten vastuullisuusraportointivaatimukset koskevat luotonhallintapalveluita tarjoavia yrityksiä?
- Kuinka yritykset toteuttavat vastuullisuusraportointia?
- Kuinka Intrum voi kehittää vastuullisuusraportointiaan?

Tutkimuskysymysten avulla pyritään vastaamaan valittuun tutkimusongelmaan. Tutkimuksen keskeisimpinä tavoitteina on muodostaa tietoperustan kautta selkeä kuva velvoitteista, jotka koskevat luotonhallintapalveluita tarjoavia yrityksiä vastuullisuusraportoinnin osalta. Tietoperustassa tavoitteena on keskittyä tarkastelemaan vastuullisuusraportointia luotonhallintapalveluita tarjoavien yritysten näkökulmasta.

Yritysten vertailun tavoitteena on saada vastauksia valittuihin tutkimuskysymyksiin. Kysymykseen, kuinka yritykset toteuttavat vastuullisuusraportointia, pyritään vastaamaan muun muassa tuomalla esiin yritysten käyttämät raportointistandardit sekä kuvailemalla minkä tyylistä raportointitapaa yritykset käyttävät. Opinnäytetyössä pyritään myös selvittämään, mitä osa-alueita yritykset sisällyttävät vastuullisuusraportteihin ja kuinka ne niistä raportoivat. Lisäksi keskeisenä tavoitteena on muodostaa toimeksiantajayritykselle Intrumille selkeä kuva sen vahvuuksista, heikkouksista, mahdollisuuksista ja uhista liittyen sen vastuullisuusraportointiin.

2.2 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkuvaus

Opinnäytetyössä toteutettava tutkimus on laadullinen- eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullista tutkimusta tarkastellessa monesti pohditaan teoria merkitystä. Tuomi ja Sarajärvi (2018, 23) toteavat teorian merkityksen olevan ilmeinen laadullisessa tutkimuksessa. Tämä näkyy myös tässä opinnäytetyössä, sillä teorian pohjalta muodostetaan kuva luotonhallintapalveluita tarjoavien yritysten vastuullisuusraportoinninvaateista, jonka pohjalta yritysten vertailu tehdään opinnäytetyön tutkimus osuudessa.

Laadullinen tutkimusmenetelmä valikoitui siksi, koska aineistona tutkimuksessa toimivat julkiset vastuullisuusraportit. Aineistoja ei ole tarkoitus muokata numeeriseen muotoon, joka myös puoltaa kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän käyttöä. (Kallinen & Kinnunen 2021.) Laadullisen tutkimusmenetelmän valintaa puoltaa myös tutkimukseen valitut tutkimuskysymykset. Laadullista tutkimusmenetelmää käytetään ilmiön kuvaamiseen sekä laadullisen tutkimuksen avulla pyritään saamaan tutkimuskohde tietoiseksi ei-ilmeisistä merkityksistä (Vilkkä 2021, 18). Laadulliselle tutkimukselle on myös ominaista mitä ja miten kysymykset, joita nousee esiin tutkimusongelman sekä tutkimuskysymysten kautta. Lisäksi laadullisen tutkimuksen tunnuspiirteenä on analyysivetoisuus. (Kallinen & Kinnunen 2021.) Opinnäytetyössä tämä nousee erityisesti esiin siinä, että tutkimus perustuu luotonhallintapalveluita tarjoavien yritysten tuottamien aineistojen analysointiin.

Analyysimenetelmänä opinnäytetyössä käytetään deduktiivista eli teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Tämä siksi, koska tutkimusaineistona toimii jo olemassa oleva teoria, eikä työn tarkoituksena ole luoda uutta teoriaa rinnalle. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 95–99.) Sisällönanalyysi on kohtalaisen yksinkertainen laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä, eikä se vaadi entuudestaan syvällistä teoreettista tietämystä tutkittavan aiheen tiimoilta. Sisällönanalyysi vaatii kuitenkin paneutumista aiheeseen, ja onnistuakseen siinä on valitusta aiheesta tehtävä tarkoin mietittyä analysointia (Tuomi & Sarajärvi 2018, 145.). Opinnäytetyössä aiemman tiedon pohjalta aiheeseen liittyen tehdään analyysirunko. Analyysirunko eli tietoperusta on opinnäytetyössä merkittävässä roolissa, sillä sen perusteella valitaan tutkimuksessa vertailtavat aihealueet. Analyysirungon muodostamisen jälkeen aineistosta poimitaan kohtia, jotka kuuluvat analyysirunkoon (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127–128). Tässä tutkimuksessa se tarkoittaa sitä, että vertailtavien yritysten vastuullisuusraporteista poimitaan kohtia, jotka liittyvät vertailtaviksi aiheiksi valittuihin aihepiireihin.

Opinnäytetyön teoriaosuuteen haettiin tietoa esimerkiksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjastosta, Keski-Finnan kirjoista, Janet.fi-tietokannasta sekä Google Scholarista. Tiedonlähteenä käytettiin myös viranomaislähteitä sekä järjestöjen nettisivuja kuten valtiovarainministeriö, Finlex sekä Global Reporting Initiative-järjestön sivuja. Tiedonhaussa pyrittiin löytämään aiheeseen sopivia relevantteja lähteitä. Hakusanoina tiedonhaussa käytettiin muun muassa Scope 1, vastuullinen palkitseminen, corporate social responsibility ja CSRD-directive.

Tutkimusaineisto on sekundääriaineistoa, joka on julkisesti saatavilla, joten sitä ei tarvitse erikseen kerätä. Tutkimustyö toteutetaan vertailevana tutkimuksena, jossa vertaillaan tutkimuskohteiden välisiä yhtenäisyyksiä ja eroavaisuuksia. Tutkimuskohteina toimii opinnäytetyössä Intrumin, Lowelin ja Ropo Capitalin vastuullisuusraportit.

3 Yritysvastuu ESG-näkökulmasta

Tässä luvussa käsitellään vastuullisuutta ESG-näkökulmista. Kirjainlyhenteet tulevat sanoista ympäristö (environmental), yhteiskunta (social) ja hallinto (governance). Näiden näkökulmien kautta saa kattavan käsityksen siitä, mitä yritysten tulee ottaa huomioon tehdessään vastuullisuustyötä ja raportoidessaan omasta työstään.

ESG-näkökulmat ovat keskeisiä alueita, joita yrityksen tulee vastuullisuustyössä ottaa huomioon. Ne ovat itsessään jo hyvin laajat ja tämä luku tarjoaa yleiskuvan näihin näkökulmiin. Luvussa pyritään ottamaan huomioon ESG-aiheisia kohtia, jotka nimenomaan koskettavat luotonhallintapalvelu-ryhtyksiä. Siksi esimerkit kohdistuvat pääasiassa näiden yritysten haasteisiin ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvissä vastuullisuuskysymyksissä.

3.1 Ympäristövastuu

Ympäristövastuu on ESG-näkökulmista katsottuna ehkä jopa se tunnetuin osa-alue, sillä se on noussut erityisesti viime vuosina julkiseen keskusteluun voimakkaasti. Siihen liittyvät paljon esillä olleet megatrendit kuten ilmastonmuutos, kasvihuonepäästöt ja luontokato. Ihmisten silmät ovat avautuneet näiden osalta, ja on ymmärretty, että tarvitsemme toimia, ettemme aja planeettaamme kohti itse aiheutettua tuhoa.

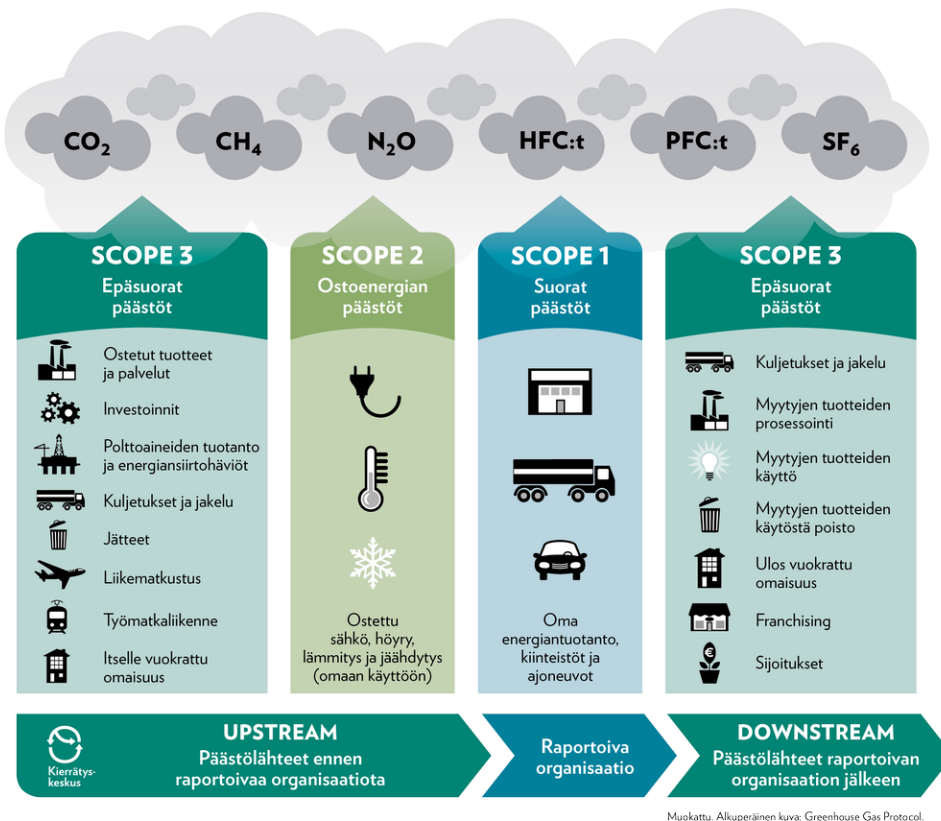
Keskeiset ympäristöön vaikuttavat tekijät, joita tulee pystyä hillitsemään ovat ilmastonlämpeneminen, kasvihuonepäästöt sekä luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen. IPCC: Global Warming of 1.5°C (2019) raportin mukaan maapallon keskilämpötila tulee ylittämään 1,5 asteen lämpenemisen 2030-luvun alkupuolella, joka on täysin kestämatöntä. Lisäksi IPCC (Figure SPM.8 2021.) ennustaa alhaisten ja keskisuurten päästöjen toteutuessa merenpinnan kohoavan 0,75 metriä vuoteen 2100 mennessä.

Ympäristövastuun osalta keskeisiä asioita yritysten näkökulmasta on tarkastella asiaa jokaisen yrityksen omasta näkökulmasta ja pohtia, mitkä riskit juuri kyseistä yritystä koskettavat. On ensiarvoisen tärkeää tunnistaa yrityksen ympäristövaikutukset ja tunnistamisen jälkeen arvioida päätösten vaikutukset ympäristöön niin lyhyellä, keskipitkällä kuin pitkällä aikavälillä (Tuominen 2022).

Yritysten tulee ympäristövastuutyössään tavoitella negatiivisten ympäristövaikutusten vähentämistä ja pyrkiä lisäämään ympäristön kannalta positiivisia vaikutuksia. Keskeisiä näkökohtia ympäristövastuun osalta on luonnonvarojen tehokas käyttö, vesien, ilman ja maaperän suojelu, luonnonmonimuotoisuuden turvaaminen, ilmastonmuutoksen torjuminen sekä vastuu yrityksen tuotteiden ja palveluiden koko elinkaaren ympäristövaikutuksista. (Reinikainen, Timonen & Salonen 2020, 12, 19.)

3.1.1 Päästöjen kolme pääluokkaa

Ympäristöön aiheutuvia päästöjä voidaan jakaa kolmeen pääluokkaan (kuvio 1). Päästöluokat perustuvat siihen, missä päästöt konkreettisesti syntyvät. Scope 1-luokan päästöt syntyvät suoraan yrityksen omasta toiminnasta. Kuviossa 1 eriteltyinä tarkemmin, mitä ne voivat olla. Scope 2-luokan päästöt syntyvät omassa toiminnassa, mutta ne tuotetaan jonkun muun toimesta. Näihin luokituvat sähkön- ja lämmön tuottaminen. (Kurittu & Rankinen 2023, 232.)

Kuvio 1: Scope, 1, 2 ja 3 (Yrityksen hiilijalanjälki – Ympäristötyön oiva apuri n.d).

Scope 1 ja Scope 2-luokan päästöt ovat yksinkertaisin tapa aloittaa omien päästöjen raportoiminen yrityksen vastuullisuusraportissa. Nämä päästöt saa kohtuullisen helposti selville sekä niihin pystyy itse vaikuttamaan helpoiten. (Kurittu & Rankinen 2023, 232.) Vastuullisuusraporttiin on näin myös helppo yrityksen asettaa itse tavoitteita näiden luokkien päästöjen suhteen.

Scope 3-luokka taas sisältää kaikki muut epäsuorat kasvihuonepäästöt. Tämä luokka jaetaan 15 kategoriaan, jotka lueteltuna kuviossa 1. Uskottava päästölaskenta yrityksen vastuullisuusraportoinnin osalta edellyttää Scope 3-luokan päästöjen huomioimista vastuullisuusraportoinnissa. (Kurittu & Rankinen 2023, 232.)

Scope 3-luokan päästöjen laskeminen ja eri päästölähteiden selvittäminen arvoketjussa ovat aikaa vieviä prosesseja, koska tarkan datan ja sopivien päästökertoimien hankkiminen voi olla haastavaa. Laskennassa joudutaan usein tekemään arvioita, ja epävarmuuden sietäminen sekä alan asi-

antuntemus ovat välttämättömiä, jotta laskenta onnistuu. Tiedon etsiminen raaka-aineiden alkulähteistä ja kuljetusreiteistä ovat olennaisia kokonaiskuvan saamiseksi. (Kurittu & Rankinen 2023, 232–233.)

On tärkeää kiinnittää huomiota Scope 3-luokan päästöihin, sillä ne muodostavat merkittävän osan yrityksen kokonaispäästöistä lähes kaikilla toimialoilla. Niiden sivuuttaminen johtaa virheelliseen käsitykseen yrityksen päästöistä. Vaiva, joka käytetään arvoketjun päästöjen laskemiseen, on perusteltua, sillä se tarjoaa arvokasta tietoa ympäristöön liittyvän työn tueksi. Merkittävien päästölähteiden tunnistaminen mahdollistaa oikein kohdennetut vähennystoimet. Lisäksi on tärkeää ymmärtää, että jokainen yritys on omien asiakkaidensa Scope 3-luokka, ja tarkat päästötiedot mahdollistavat kehittyvän vastuullisuusraportoinnin koko yrityskentällä. (Kurittu & Rankinen 2023, 233.)

3.1.2 Hiilijalanjälki

Hiilijalanjälki kertoo yrityksen ilmastovaikutukset absoluuttisina päästöinä, jotka syntyvät yrityksen omasta toiminnasta ja arvoketjusta. Kompensaatiota ei huomioida laskennassa, vaan päästöt lasketaan ennen mahdollisia kompensaatiotoimenpiteitä. Tyypillisesti päästölaskenta kattaa yhden toimintavuoden ja suositellaan päivitettäväksi vuosittain erityisesti, jos yritys asettaa tai harkitsee päästövähennystavoitteita. Ensimmäisen laskennan yhteydessä tulee kiinnittää huomiota päivitetävyyteen ja läpinäkyvyyteen. (Yrityksen hiilijalanjälki n.d.)

Yritysten kasvihuonekaasupäästöjen ja hiilijalanjäljen arvioinnissa kattavan lopputuloksen saa aikaan ottamalla huomioon molemmat päästötyypit, niin suorat kuin myös epäsuorat hiilidioksidipäästöt (Kurittu & Rankinen 2023, 231). Hiilijalanjälkeä laskiessa yrityksen tulee siis huomioida kaikki kolme pääluokkaa: Scope 1, Scope 2 sekä Scope 3.

Jotta yritys pystyy tekemään suunnanmuutoksen hiilijalanjäljen pienentämiseen, nousevat suureen rooliin myös kaikki sen muut arvoketjussa toimivat yritykset. Yrityksen tulisi sisällyttää ympäristövastuullisuus osaksi esimerkiksi toimittajayrityksen valintaa. Sen tulisi olla samanarvoinen kriteeri kuin hinta ja tuotteen- tai palvelunlaatu. Paikallisten yritysten hyödyntäminen toimii monesti myös oivana keinona vähentää yrityksen hiilijalanjälkeä. (Vesikivi 2022.)

Suurempien yritysten, jotka hyödyntävät paljon materiaalienhankintaa pidemmillä kuljetusmatkoilla, kannattaa selvittää, kuinka ne saisivat optimoitua kuljetuksista aiheutuvat päästöt. Tällöin voi tulla kyseeseen toimitusreittien kartoittaminen mahdollisimman vähäpäästöiseksi tai mahdollisimman tiivis yhteydenpito toimittajayritykseen. (Vesikivi 2022.)

3.2 Yhteiskuntavastuu

Yhteiskuntavastuu antaa paljon mahdollisuuksia yrityksille, mutta vaatii myös konkreettisia toimia. Yhteiskuntavastuuseen liitetään usein esimerkiksi ihmisoikeudet, monimuotoisuus, tasa-arvo ja hyvinvointi. Yritysten odotetaan huolehtivan siitä, ettei se aiheuta toiminnallaan negatiivisia yhteiskunta vaikutuksia henkilöstölleen, asiakkailleen tai paikallisille asukkaille.

Yhteiskuntavastuusta huolehtiessaan yritys voi saada merkittävää kilpailuetua kilpailijoihinsa nähden. Pelosi (2018) kertoo nuorten arvostavan työnantajassaan hyvin korkealle sitä, kuinka se huomioi yhteiskuntavastuun. Siitä huolehtimalla yrityksen on mahdollista erottua positiivisesti työnantajana. Yritys voi katsoa asiaa myös asiakaspalvelun näkökulmasta. Sen on mahdollista palvella monikirjoista asiakaskuntaansa paremmin, mikäli se on huomioinut henkilöstön rekrytoinnissa ihmisten monimuotoisuuden.

Yrityksen yhteiskuntavastuu kattaa laajasti eri näkökohtia, jotka heijastavat sen sitoutumista eettiseen ja vastuulliseen liiketoimintaan. Ensinnäkin yrityksen tulisi pyrkiä varmistamaan henkilöstönsä hyvinvointi ja kehittäminen. Tämä sisältää muun muassa panostamisen työhyvinvointiin, työntekijöiden osaamisen kehittämisen ja mahdollisuuksien tarjoamisen ammatilliselle kasvulle, vastuulliset toimintatavat irtisanomistilanteessa, ihmisoikeuksien kunnioittamisen, tuotevastuun sekä kuluttajansuojan. Yritysten tulee myös noudattaa hyviä toimintatapoja yritysverkostossaan toimiessaan. (Niskala, Tarna-Mani, Puroila & Pajunen 2019, 21.) Yrityksen kokonaisvaltainen sitoutuminen näihin yhteiskuntavastuun osa-alueisiin heijastaa sen pyrkimystä toimia kestävästi ja yhteiskunnallisesti vastuullisesti.

3.2.1 Yhteiskuntavastuun ulottuvuudet

Yhteiskuntavastuuta voidaan tarkastella ulkoisen ja sisäisen ulottuvuuden mukaan. Ulkoinen ulottuvuus liittyy organisaation suhteisiin suhteessa sen ulkoiseen toimintaympäristöönsä, kuten yhteistyöhön paikallisten oppilaitosten, korkeakoulujen ja yhteisöjen kanssa. Sisäinen ulottuvuus keskittyy organisaation henkilöstöjohtamiseen. Se kattaa muun muassa työhyvinvoinnin, tasa-arvon, osaamisen kehittämisen, työn ja vapaa-ajan tasapainon, eettisen organisaatiokulttuurin ja eettisen johtajuuden. (Lämsä, Keränen & Savela 2018, 13.)

Liappis, Pentikäinen ja Vanhala (2019, 136–137) jakavat yritysten yhteiskuntavastuun kahteen osaan. Ensimmäinen osa sisältää perustan, joka on yritysten ihmisoikeusvastuu. Se sisältää ihmisten henkeä ja terveyttä koskevat asiat, pakkotyön ja lapsityön kiellon, yksityisyyden suojan, työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamisen sekä tasa-arvon ja syrjimättömyyden. Ihmisoikeusvastuuseen kuuluu siis aivan kiistattomat oikeudet, jotka käsittelevät ihmisten kohtelua kunnioittavasti sekä perusoikeuksia kuten oikeus elämään ja terveyteen. (Liappis ym. 2019, 136–137.)

Toinen osa sisältää muut yhteiskuntavastuuseen liittyvät kysymykset. Niitä ovat muun muassa erilaiset työhyvinvointia tukevat toimet, kaikki huomioon ottava työilmapiiri, hyvä asiakkaiden kohtelu, moninaisuuden arvostaminen sekä hyvä johtaminen. Tämä osio täydentää aiempia peruselementtejä yhteiskuntavastuun osalta. (Liappis ym. 2019, 136–137.)

Liappiksen ja muiden (2019, 137–138) mukaan ihmisoikeuskysymyksissä on tärkeä huomioida koko yrityksen hankintaketju, mutta yritysten on kuitenkin hyvä ymmärtää, että tärkeimmät sidosryhmät tässäkin vastuullisuuden osa-alueessa ovat oma henkilöstö sekä asiakkaat. Yhteiskuntavastuusta keskusteltaessa omien työntekijöiden kohtelu tulisi asettaa arvojärjestyksessä erittäin korkealle. Yhteiskunnan sisältä tuleva paine yhteiskuntavastuun kohdalla monesti keskittyy hankintaketjuun Suomen ulkopuolella ja siihen liittyviin kysymyksiin. Tämä ajaa yritykset painottamaan näitä kysymyksiä, vaikka monesti hankintaketjussa on Suomenkin päässä merkittäviä puutteita yhteiskuntavastuun osalta. (Liappis ym. 2019, 137–138.)

3.2.2 Henkinen hyvinvointi ja ihmisoikeudet

Työelämä on jatkuvassa murroksessa, mikä pakottaa yrityksiä arvioimaan yhteiskuntavastuun osalta kysymyksiä uudelleen ja päivittämään keskeisiä teemoja jatkuvasti. Aiemmin paljon ongelmia aiheutti fyysinen työ ja työturvallisuus. Ongelmat eivät ole poistuneet kokonaan, mutta nykyään yhteiskuntavastuun haasteet painottuvat hyvin vahvasti työn epäsäännöllisyyteen ja osaamisvaatimukseen sekä henkiseen hyvinvointiin. (Liappis ym. 2019, 133.)

Henkiseen hyvinvointiin liittyvät haasteet ovat lisääntyneet keskuudessamme, ja työnantajilla on yhä suurempi rooli niiden ehkäisemisessä. Haasteet kumpuavat osin työn ja vapaa-ajan sekoittumisesta keskenään ja tämän lisäksi myös teknologinen kehitys lisännyt henkistä kuormaa ihmisillä. Se on aiheuttanut jatkuvan tarpeen olla tavoitettavissa. (Liappis ym. 2019, 133.) Työnantajalla tulee olla keinoja, joilla se varmistaa työntekijöidensä henkisen hyvinvoinnin tilan. Tällaisena voi toimia esimerkiksi säännölliset keskustelut työntekijöiden kanssa, joissa he pääsevät kertomaan omasta tilanteesta, ja heidän näkemyksistensä työn kuormittavuudesta henkisellä puolella.

Ihmisoikeudet ovat yleismaailmallisia, luovuttamattomia, jakamattomia ja perustavanlaatuisia. Tämä tarkoittaa sitä, että ne koskettavat jokaista maailmassa samalla tavalla. Ne ovat kaikki yhtä tärkeitä ja ihmisoikeudet tulee asettaa arvojärjestyksessä hyvin korkealle, sillä niihin luokiteltavat arvot ovat tarkoin valittuja. (Mitä ihmisoikeudet ovat? n.d.) Ihmisoikeuksiin kuuluvat esimerkiksi oikeus elämään, oikeus yksityis- ja perhe-elämän suojaan, liikkumisvapaus, ilmaisuvapaus, yhdistymisvapaus ja uskonnonvapaus (Liappis ym. 2019, 141).

Ihmisoikeusongelmat voivat kuulostaa Suomen näkökulmasta ajateltuna hyvin kaukaisilta, mutta Liappis ja muut (2019, 139) muistuttavat, että Suomessakin niihin liittyviä epäkohtia on nähty aivan viime vuosinakin. Onneksi tämä on kuitenkin hyvin harvinaista Suomessa, mutta toisaalta muistuttaa siitä, ettei silmiä voi tältäköän ilmiöltä sulkea ja kaikki epäkohdat, joita tulee vastaan, täytyy ottaa vakavasti.

Ihmisoikeuksien toteutumisesta huolehditaan kansallisella tasolla lainsäädännön kautta. Suomessa lainsäädännössä on kohtia muun muassa työturvallisuudesta, työajoista, lomista, syrjimättömästä kohtelusta rekrytoinnissa, palkkauksesta sekä yksityisyydensuojasta työelämässä. Näiden laiminlyömisestä työnantajalle voidaan langettaa hyvityksen maksamista. (Liappis ym. 2019, 140–141.)

3.3 Taloudellinen vastuu ja hyvä hallintotapa

Seuraavaksi pureudutaan tarkemmin asioihin, joita yritysten tulee ottaa huomioon taloudellisen vastuun ja hyvän hallintotavan osalta omassa toiminnassaan. Taloudellinen vastuu ja hyvä hallintotapa tarkoittavat hyvin pitkälti samaa asiaa. Taloudellista vastuuta käytetään terminä, kun puhutaan aihealueesta yritysytöksissä. Hyvää hallintotapaa taas käytetään sijoittajien keskuudesta, jossa vastuullisuus usein jaotellaan ESG-kenttiin, jossa hyvää hallintotapaa kuvastaa kirjain G. (Liappis ym. 2019, 72.)

Taloudellinen vastuullisuus on yritystoiminnan kulmakiviä. Siihen on yritysälämässä kiinnitetty yritys vastuun osa-alueista varmasti eniten huomiota jo ennen yritys vastuukeskustelun valtavirtaistumista. Tämä on näkynyt siinä, että toiminta on pyritty pitämään taloudellisesti mahdollisimman kannattavana ja osakkeenomistajien sijoittamille varoille on yritetty tehdä parhaan kyvyn mukaan tuottoa. Vastuullisuuskeskustelun yleistyttyä taloudellisen vastuun osa-alueet ovat laajentuneet ja niitä on ruvettu pohtimaan eri näkökulmista. Tämän seurauksena on otettu huomioon yrityksen taloudellisen vastuun veloitteita laajemmin, kuten korruption ja lahjonnan torjunta sekä yrityksen hallintoon liittyviä seikkoja, joita ovat muun muassa palkitseminen ja moninaisuus.

3.3.1 Hallinnon moninaisuus ja vastuullinen palkitseminen

Taloudellinen vastuu kattaa yrityksen kannattavuuden, kilpailukyvyn, tehokkuuden, omistajien tuotto-odotukset, varallisuuden ja vallankäytön, palkitsemisjärjestelmät, korruption torjunnan, lahjonnan estämisen, rahanpesun ja harmaan talouden torjunnan sekä vastuullisen veronmaksun. Taloudellisen vastuun voidaan myös nähdä mahdollistavan se, että yrityksessä voidaan panostaa tämän lisäksi niin ympäristö- kuin yhteiskuntavastuuseen. (Pentikäinen 2019, 2.)

Hallinnointikoodi vaatii pörssiyrityksiä määrittelemään hallituksen monimuotoisuutta koskevat periaatteet ja raportoimaan niistä harkitsemassaan laajuudessa (Horttanainen & Kajala 2020, 4). Tämä suositus perustuu EU-direktiiviin (EU 2022/2381). Pörssiyritykset voivat muokata periaatteita omiin tarpeisiinsa ottamalla huomioon liiketoimintansa laajuuden ja kehitysvaiheen. Arvioitavia tekijöitä voivat olla esimerkiksi ikä, sukupuoli, ammatillinen tausta, koulutus ja kansainvälisyys. Yritys voi valita periaatteisiin ne seikat, jotka ovat merkityksellisiä sen oman toimintansa kannalta. (Horttanainen & Kajala 2020, 4.)

Julkisessa keskustelussa painotetaan Horttanaisen ja Kajalan (2020, 3) mukaan usein monimuotoisuutta naisten osuutena yrityksen hallituksessa ja johdossa. He korostavat kuitenkin, että on tärkeää ymmärtää, ettei monimuotoisuus ei rajoitu sukupuoleen, vaan siihen liittyy laajemmin hallituksen ja johtoryhmän jäsenten erilaiset taustat. Osaamisen, kokemuksen ja näkemysten monimuotoisuus on olennaista yrityksen hallituksessa ja johdossa, sillä se tukee Kajalan ja Horttanaisen mukaan liiketoiminnan kehittämistä, hyvää hallintoa ja avointa keskustelua. Lisäksi he kertovat, että monimuotoisuus edistää myös yritysten vastuullisuutta päätöksenteossa. Tällöin eri näkökulmat otetaan aidosti huomioon.

Sekä Jamali, El Dirani ja Harwood (2015, 137) että Liappis ja muut (2019, 77) korostavat vastuullisuuden sitomista osaksi palkitsemisjärjestelmää, sillä palkitsemisen avulla saadaan ohjattua yksilöiden toimintaa vastuullisempaan suuntaan. Lisäksi Liappis ja muut (2019, 77) toteavat, että tulokseen perustuvan palkitsemisen rinnalle yrityksen tulee suunnitella palkitsemismalleja, jotka ottavat huomioon sen, miten tulos on tehty. Tässä ajattelutavassa korostetaan nimenomaan vastuullisuusnäkökulmien merkitystä yrityksen palkitsemiskäytänteissä.

Vastuullisuusnäkökulmien mukaan ottamisella palkitsemisjärjestelmään yritys voi viestittää ulkoisille sidosryhmilleen, että se ottaa aihealueen tosissaan ja näin ollen parantaa yrityksen mainetta ja markkinoiden houkuttelevuutta. (Jamali ym. 2015, 137.) Vastuullinen palkitseminen tarvitsee myös mittareita, joihin palkitseminen perustuu. Liappis ja muut (2019, 78) tuovat esiin, että niitä voivat olla esimerkiksi resurssitehokkuuden, työntekijöiden hyvinvoinnin, työtapaturmien välttämisen, asiakastyytyväisyyden ja toimintavarmuuden mittaaminen. Nämä ovat varsin käyttökelpoisia mittaamisen kohteita. On kuitenkin oltava tarkkana mittareiden asettamisessa, etteivät ne käänny itseään vastaan. Esimerkiksi jos mittarina toimisi työtapaturmien määrä, voisi rahalliset kannusteet ajaa työntekijät siihen, ettei kaikista tapaturmista raportoitaisi. Tämä ohjaisi yrityksen vastuullisuustyötä väärään suuntaan.

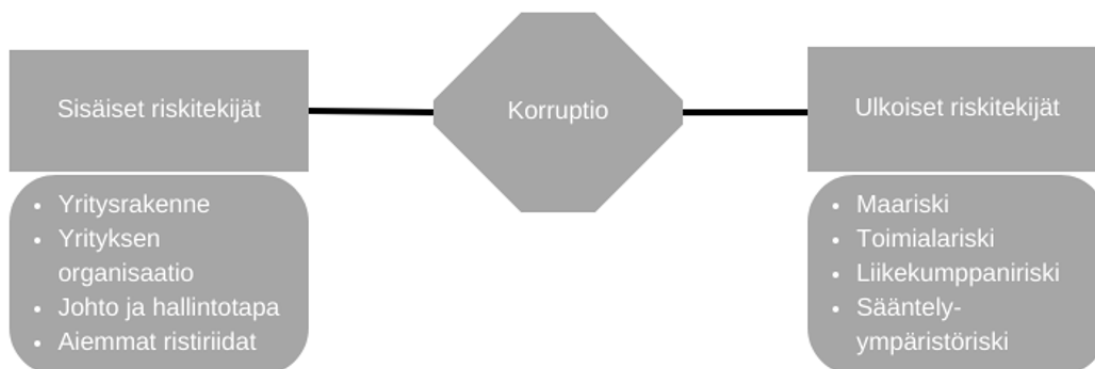
3.3.2 Korruptio

Korruptio on vaikutusvallan väärinkäyttöä henkilökohtaisen hyödyn saamiseksi. Se liittyy yleensä lahjontaan, jossa vastineeksi tarjotaan rahaa tai muita etuja päätöksentekijöille. Korruptiota voi ilmetä myös petoksena, kavalluksena, rahanpesuna tai sisäpiirikauppana. Sen tunnistaminen ja

torjuminen on haastavaa, koska sen määritelmä on monitahoinen ja vaihteleva. (Korruptiontorjuntaopas pk-yrityksille 2020, 10.) Suomessa on havaittu korruptiota, joka eroaa katutasolla tapahtuvasta lahjonnasta. Suomessa korruptio ilmenee usein elinkeinoelämän ja viranomaisten välisissä suhteissa. Korruptio ilmentyy epäoikeudenmukaisina etuuksina ja vastikkeina sekä eturistiriitoina ja suosimisena. (Korruptionvastainen toiminta n.d.)

Rakenteellinen korruptio tarkoittaa sitä, että julkista organisaatiota käytetään yksityisten etujen ajamiseen. Tällainen toiminta nähdään vakiintuneena käytänteiden kokonaisuutena, eikä siinä koeta mitään väärää. Korruptiosta muodostuu järjestelmällistä, joka on kytkeytynyt yrityksen rakenteisiin ja tämän takia siitä käytetään nimitystä rakenteellinen korruptio. (Korruptiontorjuntaopas pk-yrityksille 2020, 10–11.)

Korruption liittyvät riskit voidaan jakaa ulkoisiin ja sisäisiin riskitekijöihin. Alla olevassa kuviossa 2 on kuvattu, mitkä osa-alueet kuuluvat ulkoisiin- ja sisäisiin riskitekijöihin.

Kuvio 2: Korruption sisäiset- ja ulkoiset riskitekijät (Korruptiontorjuntaopas pk-yrityksille 2020, 21–23, muokattu).

Yrityksen sisäisistä riskeistä yritys rakenne ja siihen liittyvien osapuolten huolellinen selvittäminen on olennainen askel, jotta voidaan saada kattava kuva yrityksen omistajista ja yritykseen liittyvistä henkilöistä ja ryhmistä. Erityistä painoarvoa on syytä antaa tytäryhtiöille ja muille sidosryhmille, jotka eivät toimi suoraan yrityksen johdon alaisina tai joilla on jakautunutta määräysvaltaa. (Korruptiontorjuntaopas pk-yrityksille 2020, 22.)

Yrityksen organisaatio muodostaa myös sisäisiä riskejä yrityksen näkökulmasta. Riskeihin vaikuttaa, miten yrityksen organisaatio rakentuu ja tähän liittyy vahvasti se, onko se keskitetty vai hajautettu. Lisäksi riskien arviointiin vaikuttaa, toimiiko yrityksellä haarakonttoreita ja missä ne sijaitsevat. Sijainti vaikuttaa siitä syystä, että jos se on ulkomailla tai raportointivelvollisuutta on rajoitettu, sisältää se aina suuremman sisäisen riskin. (Korruptiontorjuntaopas pk-yrityksille 2020, 22.)

Yrityksen johdolla on merkittävä rooli ja sen on sitouduttava vastuullisuuteen ja vaatimusten mukaiseen toimintaan. Sen tulee myös saada säännöllisesti tietoa mahdollisista riskitekijöistä korruption osalta tytäryhtiöiltään ja muilta liikekumppaneiltaan. Riskikartoituksen jälkeen yrityksen on ryhdyttävä tarvittaviin toimiin, joihin lukeutuu muun muassa puutteiden asianmukainen selvitys. (Liappis ym. 2019, 86.) Yrityksen tulee kiinnittää huomiota nykyisiin ja aiemmin tapahtuneisiin juridisiin ongelmiin. Sen on myös analysoitava lakiasiantuntijoiden kanssa niiden vaikutukset ja mahdolliset uusiutumiset. (Korruptiontorjuntaopas pk-yrityksille 2020, 23.)

Ulkoisista riskeistä maariskillä tarkoitetaan sitä, että tietyissä maissa tai alueilla on suuri korruptionriski. Tämä johtuu siitä, ettei korruptiontorjuntalainsäädäntöä ole tarpeeksi tai sitä ei toteuteta, julkiset organisaatiot ovat heikkoja ja toiminta kyseisellä alueella ei ole läpinäkyvää. Joillakin toimialoilla on suurempi alttius korruptiolle kuin toisilla. Esimerkiksi Suomessa korruption pääasialliset riskialueet liittyvät julkisiin hankintoihin ja yhdyskuntasuunnitteluun. (Korruptiontorjuntaopas pk-yrityksille 2020, 21.)

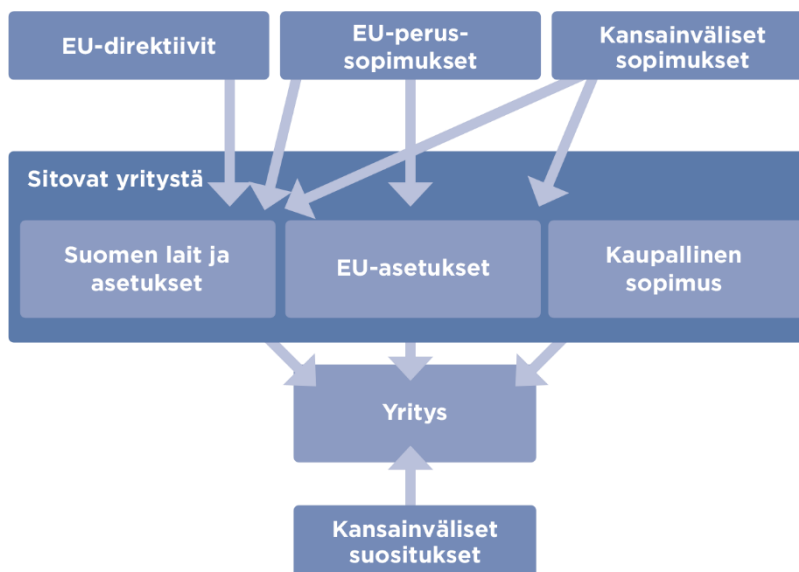
Liikekumppaniriskiä voidaan määritellä kumppanuuksien, kuten yhteisyritysten, konsortioiden, edustajien, välittäjien, alihankkijoiden ja muiden kolmansien osapuolten kautta. Riski syntyy siitä, että näissä kumppanuuksissa päätöksenteko siirtyy kauemmaksi yrityksestä. (Korruptiontorjuntaopas pk-yrityksille 2020, 21.) Tämä voi aiheuttaa riskejä, kuten epävarmuutta kumppanien toiminnasta, sopimusten noudattamatta jättämistä ja vastuukysymyksiä.

Sääntely-ympäristöön liittyvä riski koskee erityisesti voimakkaasti säänneltyjä aloja. Näillä aloilla tarvitaan hallitusten tai muiden viranomaisten lupia, joka lisää korruptionriskiä. Tällaisia aloja ovat suuret toimialat, kuten öljy- ja kaasu, kaivannaiset, energian tuotanto ja siirto tai lääke- ja terveydenhuolto. (Korruptiontorjuntaopas pk-yrityksille 2020, 22.)

4 Yritysvastuuseen liittyvä lainsäädäntö ja ohjeet

Yritysten vastuullisuutta ohjaavat monipuoliset normit, joista poikkeaminen voi johtaa sanktioihin. Yritysvastuuoikeus on hajanainen ja epäselvä sen kattaessa erilaisia teemoja. Ympäristö- ja työoikeuden kysymykset eroavat lähtökohdiltaan, mutta molemmissa yritysten aktiivinen rooli sääntöjen noudattamisessa on olennaista. Suomessa yritysvastuupolitiikkaa käsittelevät useat ministeriöt, kuten työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö ja ulkoministeriö. Perinteisesti yritysvastuun yleiset normit eivät ole olleet sitovia, mutta nyt on nähtävissä nopeaa muutosta kohti yleistä vastuuperustetta, joka velvoittaa yrityksiä toimimaan huolellisesti ulkoisvaikutustensa suhteen. (Vanhala & Ristaniemi 2022, 40.)

Kuviossa 3 on pelkistettynä yritysvastuuseen liittyvä lainsäädäntökehikko, joka tarkastelee yritysvastuuta suomalaisten yritysten näkökulmasta. Se sisältää niin Euroopan unionin asettamia säädöksiä kuin Suomen omaa lainsäädäntöä. Näiden lisäksi yrityksiä koskevat monet kansainväliset sopimukset ja suositukset.

Kuvio 3: Yritysvastuuoikeuden normilähteiden hierarkia (Vanhala & Ristaniemi 2022, 41).

4.1 Euroopan unionin lainsäädäntö

Euroopan unionin lainsäädäntö liittyen vastuullisuuteen kattaa useita alueita, jotka ulottuvat ympäristöstä ihmisoikeuksiin ja liiketoiminnan eettisiin periaatteisiin. Lainsäädäntö kannustaa yrityksiä ottamaan vastuullisuuden huomioon liiketoimintapäätöksissään, edistämään avoimuutta aiheeseen liittyen sekä noudattamaan kestävän kehityksen periaatteita. Lisäksi Euroopan unioni pyrkii luomaan yhtenäisiä sääntöjä, jotka tukevat vastuullista liiketoimintaa ja edistävät globaalia kestävästä kehityksestä. Ohjeistuksilla pyritään varmistamaan, että Euroopan unionin alueella toimivat yritykset toimivat eettisesti ja vaalivat sosiaalista vastuutaan.

Keskeisimmät Euroopan unionin lainsäädännön kohdat liittyen vastuullisuuteen ovat CSRD-direktiivi (2022/2464/EU), CSDD-direktiivi (2019/1937/EU) sekä taksonomia-asetus (2020/852/EU). Kantava teema kaikissa näissä säädöksissä on vastuullisuuden lisääminen, mutta säädöksissä painotetaan eri toimia saman päämäärän saavuttamiseksi. Lisäksi säädökset koskettavat velvoittavasti ainakin toistaiseksi osittain eri yrityksiä.

4.1.1 CSRD-direktiivi

Euroopan unioni velvoittaa suuret ja listatut yritykset raportoimaan sosiaalisesta vastuusta, hyvästä hallintotavasta ja ympäristökysymyksistä sekä niiden vaikutuksista. Uusi Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) vahvistaa näitä sääntöjä ja laajentaa raportointivelvoitetta. Säännöt mahdollistavat sijoittajille ja sidosryhmille yritysten kestävyden arvioinnin sekä taloudellisten riskien ja mahdollisuuksien arvioinnin. CSRD-direktiivi tulee korvaamaan aiemmin voimassa olleen direktiivin Non-Financial Reporting Directive (NFRD), joka velvoitti suuret yritykset raportoimaan myös muusta kuin taloudellisista tiedoista. (Corporate sustainability reporting n.d.)

CSRD-direktiivi astuu voimaan porrastetusti ja laajenee koskemaan suurta joukkoa yrityksiä vuoteen 2027 mennessä. Direktiivi astuu voimaan 1.1.2024 alkavalle tilikaudelle. NFRD-direktiiviin kuuluvien yritysten on tästä eteenpäin julkaistava vastuullisuusraportti noudattaen CSRD-direktiivin vaatimuksia. Direktiivi laajenee koskemaan seuraavan tilikauden osalta myös yrityksiä, jotka täyttävät kaksi seuraavista kolmesta kriteeristä (Directive 2022/2464/EU):

- yli 500 työntekijää
- yli 40 miljoonaa euroa liikevaihto
- taseen loppusumma yli 20 miljoonaa euroa.

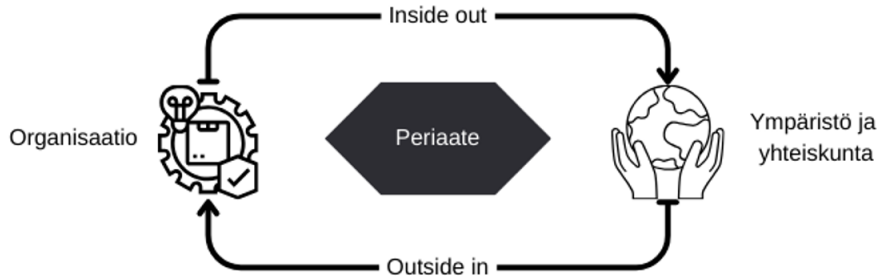
Vuoden 2026 tilikaudesta lähtien myös listatut pienet ja keskisuuret yritykset sekä pienet luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt tulevat CSRD-direktiivin piiriin. Viimeisenä raportointivelvollisuus laajenee koskemaan vuonna 2028 Euroopan unionin ulkopuolisia yrityksiä, joilla on tytäryhtiö tai pysyvä toimipaikka Euroopan Unionin alueella. Lisäksi yrityksellä tulee olla tämän lisäksi yli 150 miljoonan euron liikevaihto Euroopan unionin alueella. (Directive 2022/2464/EU.)

CSRD-direktiiviehdotuksessa määrätään vastuullisuusraportoinnin varmentamisesta. Suomen Tilintarkastajat ry suosittelee tilintarkastajille tiedon varmennustoimeksiantoa, jossa varmistetaan yrityksen laatiman raportin tietojen oikeellisuus. Varmennustoimeksianto voi olla rajoitettu tai kohtuullinen riippuen toimeksiannon laajuudesta ja halutusta varmuuden tasosta. Rajoitetussa prosessissa varmennus tapahtuu esimerkiksi avainhenkilöiden kyselyillä, kun taas kohtuullinen varmennus sisältää myös sisäisten prosessien tarkastelun. (ESG-tietojen varmentaminen uuden kestävyysraportointidirektiivin mukaan 2022.) Yrityksen tulee huomioida tilintarkastajan lähestymistapa vastuullisuusraporttia laatiessaan, vaikka siihen ei olisikaan lakisääteistä velvoitetta (Breukers 2023).

Kaksoisolennaisuuden periaate liittyy myös vahvasti CSRD-direktiiviin. Se ohjaa yrityksen olennaisuusarviointia ja kaksoisolennaisuuden periaatteen pohjalta voidaan määrittää yrityksen kannalta merkittävät teemat vastuullisuusraportoinnissa. Kaksoisolennaisuuden periaatteessa huomioidaan se, kuinka yrityksen toiminta vaikuttaa ympäristöön ja yhteiskuntaan (kuvio 4). Tätä tarkastelulukua kutsutaan sisältä ulos vaikutukseksi (inside out). Tässä näkökulmassa pyritään huomioimaan laajasti yrityksen toiminnan ESG-vaikutukset. Tarkasteluun voidaan ottaa yrityksen koko toimitusketjun vaikutukset päästöjen tai ihmisoikeuksien näkökulmasta. (Stroehle, Soonawalla & Metzner 2022.)

Kaksoisolennaisuuden periaate huomioi tämän lisäksi, miten yhteiskunta ja ympäristö vaikuttavat yrityksen liiketoimintaan (kuvio 4). Tätä ulottuvuutta vastuullisuusriskien arvioinnissa kutsutaan ulkoa sisään vaikutuksena (outside in). Käytännössä yrityksen näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä,

että se varautuu yrityksen ulkopuolisiin muutoksiin. Myös tämän ulottuvuuden tarkastelussa on syytä huomioida mahdollisimman laajasti ESG-näkökohdat. (Stroehle ym. 2022.)

Kuvio 4: Kaksoisolennaisuuden periaate (Stroehle ym. 2022, muokattu).

4.1.2 CSDD-direktiivi

Euroopan komissio julkaisi 23.2.2022 ehdotuksen yritysten huolellisuusvelvoitetta (due diligence) koskevaksi direktiiviksi, jonka tavoitteena on edistää yritysten kestävä ja vastuullista toimintaa globaaleissa arvoketjuissa. Direktiiviehdotus velvoittaa yritykset ottamaan huomioon toimintansa vaikutukset ihmisoikeuksiin, ympäristöön ja hyvään hallintotapaan koko arvoketjussaan sekä Euroopan unionin sisällä että sen ulkopuolella. (Direktiivi yritystoiminnan kestävä toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta (Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD) n.d.)

Tarkoituksena on edistää ihmisoikeuksien toteutumista, ympäristönsuojelua ja lisätä kuluttajien luottamusta yrityksiin. Lisäksi direktiivin avulla pyritään takaamaan tasainen kilpailukenttä Euroopan unionissa, mahdollistamaan riskien tunnistaminen ja hallinta läpinäkyvästi sekä tuomaan etuja kehittyville maille. Direktiivin vaatimusten kautta edistyy työntekijöiden asema, ihmisten elinolot sekä se mahdollistaa kestävien investointien tekemisen. (Direktiivi yritystoiminnan kestävä toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta (Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD) n.d.)

Suurempien yritysten odotetaan laativan suunnitelma liikestrategiansa yhdenmukaistamiseksi Pariisin ilmastopimuksen ilmastotavoitteiden kanssa. Ehdotus sisältää myös johtoa koskevia velvoitteita, kuten huolellisuusvelvoitteen sisällyttämisen toimintaperiaatteisiin, haittavaikutusten

tunnistamisen ja ehkäisyyn, valitusmenettelyn käyttöönoton sekä vaikuttavuuden seurannan. Lisäksi yritysten tulee tiedottaa julkisesti huolellisuusveloitteestaan. (Vanhala & Ristaniemi 2022, 146, 151.)

Euroopan parlamentin mukaan huolellisuusveloitetta koskeva direktiiviehdotus ei vaikuttaisi tilinpäätösdirektiivin mukaisiin velvoitteisiin, mutta se edellyttäisi yrityksiä sisällyttämään toimintakertomukseen selvityksen, joka kattaa ympäristö-, sosiaaliset- ja työntekijäasiat, ihmisoikeudet, korruption torjunnan ja lahjonnan estämisen. Direktiivi heijastaa kansainvälisiä standardeja, kuten YK:n (Yhdistyneet kansakunnat) ohjaavia periaatteita ja OECD:n (The Organisation for Economic Co-operation and Development) due diligence-ohjeita. (Vanhala & Ristaniemi 2022, 152.)

4.1.3 Taksonomia-asetus

Euroopan unioni pyrkii täyttämään Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteet ja tarvitsee mittavia investointeja kestäväan talouteen siirtymiseksi. Pelkästään ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä Euroopan unioni tarvitsee vuosittain 350 miljardia euroa investointeja lisää ja laajempien ympäristötavoitteiden saavuttaminen edellyttää tämän lisäksi 100–150 miljardin euron vuosittaisia lisäinvestointeja. Rahoitussektori on keskeinen toimija tässä siirtymässä, mutta yhteinen ymmärrys siitä, mikä on kestävä investointi, on välttämätöntä tavoitteiden saavuttamiseksi. (Platform on Sustainable Finance: Technical working group - Methodological report 2022, 7.)

Tämän vuoksi Euroopan Unioni on luonut yhtenäisen taksonomian kestäville taloudellisille toimille ohjaamaan investointeja vihreisiin kohteisiin. EU-taksonomia sisältää luettelon taloudellisista toiminnosta ja tekniset seulontakriteerit määrittämään, milloin toiminta edistää merkittävästi ympäristötavoitetta. Tämä luo yhtenäisen luokittelujärjestelmän, joka tuo avoimuutta ja turvallisuutta sijoittajille, suojaa viherpesulta, ja edistää investointeja kestäväan talouteen. EU-taksonomia toimii perustana kestäväan rahoituksen jatkokehittämiselle. (Platform on Sustainable Finance: Technical working group - Methodological report 2022, 7–8.)

Taksonomian keskeiset kriteerit perustuvat ympäristösuorituskykyyn ja kestävyYTEEN, ja se kattaa useita eri talouden sektoreita. Taksonomiaan liittyy myös raportointivelvoitteita, joiden avulla yritysten on esitettävä, miten ne täyttävät kestävyysvaatimukset. Tämä on osa laajempaa Euroopan

unionin kestävän rahoituksen toimintasuunnitelmaa, joka tukee siirtymistä vähähiiliseen ja resurssitehokkaaseen talouteen. (Fritze 2022.)

Euroopan unionin säättämässä taksonomia-asetuksessa on määritelty kuusi ympäristötavoitetta, joiden tavoitteena on luokitella yrityksiä ja kertoa ulospäin, kuinka ne huomioivat kestävän kehityksen investointeja tehdessään. Ympäristötavoitteet ovat (EU Taxonomy Overview n.d):

- 1) Ilmastonmuutoksen hillintä
- 2) Ilmastonmuutokseen sopeutuminen
- 3) Vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojeleminen
- 4) Siirtyminen kiertotalouteen
- 5) Ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen
- 6) Biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojeleminen ja ennallistaminen.

Ympäristön kannalta kestävästi toimivat yritykset tulevat erottumaan edukseen luokittelussa. Tämä kannustaa yrityksiä panostamaan ympäristöystävällisiin liiketoimintakäytäntöihin sekä teknologioihin. (EU Taxonomy Overview n.d.)

Yritysten investointien on taksonomian kriteeristön mukaan edistettävä merkittävästi vähintään yhtä kuudesta ympäristötavoitteesta. Tämän lisäksi investoinnin on täytettävä DNSH-kriteeri (do no significant harm) eli se ei saa aiheuttaa merkittävää haittaa muille ympäristötavoitteille. Yritysten on myös huolehdittava vähimmäistason suojoitusten täyttymisestä, jolla viitataan OECD:n toimintaohjeisiin monikansallisille yrityksille sekä YK:n ohjaaviin periaatteisiin, jotka koskevat yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia. (Vanhala & Ristaniemi 2022, 304.)

Euroopan unionin taksonomia-asetus astui voimaan 2022 alkaen (Vanhala & Ristaniemi 2022, 304). Asetus koskee aluksi NFRD-direktiivin piirissä olevia yrityksiä eli suuria yrityksiä, joilla on yli 500 työntekijää, pörssilistattuja yrityksiä, pankkeja ja vakuutusyhtiöitä (Taxonomy: Final report of the Technical Expert Group on Sustainable Finance, 2020). Raportointivelvollisuus laajenee koskemaan suurempaa joukkoa yrityksiä CSRD-direktiivin astuessa voimaan. Jos yritys täyttää kaksi kolmesta CSDD-direktiivin kriteereistä sen on sovellettava taksonomia säädöksiä vuodesta 2024 eteenpäin (vrt. kriteerit sivulla 20). (Holzheuser, Hairabedian & de Valence 2023.)

Taksonomia-asetus tehtiin, sillä Euroopan unionissa nähtiin, ettei kunnianhimoisiin ilmastotavoitteisiin päästäisi ilman suunnanmuutosta. Yksityinen sektori tarvitaan aiempaa voimakkaammin mukaan investointien muodossa, joita taksonomia-asetuksella pyritään myös edesauttamaan. Sen tarkoitus on ohjata investointeja kestävämpiin projekteihin ja toimintoihin, jolloin vihreiden investointien määrää saadaan kasvatettua. (EU Taxonomy: 6 reasons why it's key for Europe's sustainable future n.d.)

Taksonomia-asetuksen avulla yhdenmukaistetaan myös vastuullisuusraportointia. Raportointi selkeytyy ja raportoinnista tulee yksityiskohtaisempaa. Näin sidosryhmien on helpompi arvioida yritysten vastuullisuutta ja sen avulla pystytään paljastamaan kestävämmät liiketoiminnat, ja näin estämään yritysten viherpesu. Euroopan unioni on valmis myös kehittämään jatkuvasti taksonomia-asetusta muuttuvien vaatimusten mukana. Mukaan voidaan ottaa myös uusia toimintoja ja toimialoja, mikäli tämä nähdään tarpeelliseksi. (EU Taxonomy: 6 reasons why it's key for Europe's sustainable future n.d.)

4.2 Suomen lainsäädäntö

Suomen kirjanpitolaki (1336/1997) täyttää Euroopan unionissa säädetyn yritysten ei-taloudellisen tiedon raportointivelvollisuuden. Kirjanpitolain 3a § sitoo NFRD-direktiiviä koskevia yrityksiä eli pörssiyrityksiä ja niitä yrityksiä, joiden työntekijämäärä ylittää 500 henkilöä. Lisäksi yhtiön liikevaihdon tulee olla yli 40 miljoonaa euroa tai taseen 20 miljoonaa euroa. Näiden yritysten on laadittava selvitys yrityksen liiketoiminnan vastuullisuudesta. (Vanhala & Ristaniemi 2022, 57.)

Selvityksessä tulee ilmetä, miten kirjanpitovelvollinen huolehtii ympäristö-, sosiaalisista- ja henkilöasioista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta sekä korruption ja lahjonnan torjunnasta. Selvityksen perusteella tulee ilmetä yrityksen toiminnan vaikutukset edellä mainittuihin neljään vastuullisuuden osa-alueeseen. (Kirjanpitolaki 1336/1997, 3a.2§.)

Yrityksen on sisällytettävä selvitykseensä viisi kohtaa (Kirjanpitolaki 1336/1997, 3a:2 §):

- 1) lyhyt kuvaus liiketoimintamallista
- 2) kuvaus toimintaperiaatteista, joita yritys noudattaa huolehtiessaan neljästä vastuullisuuden osa-alueesta sekä sen soveltamat riittävän huolellisuuden turvaavat menetelmät;
- 3) kohdan kaksi toimintaperiaatteiden noudattamisen tulokset;
- 4) kuvaus yrityksen liikesuhteet, tuotteet ja palvelut sekä muu toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen keskeisistä riskeistä, jotka liittyvät neljästä vastuullisuuden osa-alueeseen, joiden toteutuminen todennäköisesti haittaa sen toimintaa sekä selostus siitä, miten yritys hallitsee näitä riskejä;
- 5) tärkeimmät muut kuin taloudelliset tunnusluvut, jotka ovat merkityksellisiä yrityksen liiketoiminnalle.

Suomen lainsäädäntö huomio ekologisen vastuun useissa säädöksissä. Ympäristönsuojelulaki ja jätelaki asettavat yrityksille velvoitteita ympäristön suojelemiseksi ja resurssien kestäväan käyttöön.

Ympäristönsuojelulain päämääränä on ehkäistä ympäristön pilaantumista, turvata terveellinen ja kestävä ympäristö, edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä, tehostaa ympäristövaikutusten arviointia ja antaa kansalaisille mahdollisuus vaikuttaa ympäristöpäätöksiin. Yritysten näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että ne ovat selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista, ympäristöriskeistä ja niiden hallinnasta sekä haitallisten vaikutusten vähentämismahdollisuuksista. Lisäksi yrityksen toiminta tulee järjestää niin, että ympäristön pilaantuminen on mahdollista ehkäistä ennakoiden tai rajata se mahdollisimman vähäiseksi. (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 1§, 6§, 7§.)

Jätelain päämääränä on edistää kiertotaloutta, vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, ehkäistä jätehuollosta aiheutuvia vaaroja terveydelle ja ympäristölle sekä varmistaa toimiva jätehuolto ja roskaantumisen ehkäiseminen. Yrityksen on kaikessa toiminnassa mahdollisuuksien mukaan ensisijaisesti vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Toissijainen päämäärä on sen kierrättäminen, ja mikäli se ei ole mahdollista, on jäte hyödynnettävä muulla tavoin tai loppukäsiteltävä se. (Jätelaki 646/2011, 1§, 8§.)

Sosiaaliseen vastuullisuuteen liittyy yrityksen näkökulmasta Suomen lainsäädännössä useat säädökset. Yrityksen on huomioitava lainsäädännön veloitteiden kautta usean sidosryhmän sosiaalisen vastuun täytyminen. Sidosryhmiä ovat esimerkiksi työntekijät, asiakkaat sekä alihankkijoiden työntekijät. Kaikessa yksinkertaisuudessa sosiaalinen vastuu voidaan nähdä yrityksen vastuuna ihmisten hyvinvoinnista. (Vanhala & Ristaniemi 2022, 55.)

Keskeisessä asemassa sosiaalista vastuullisuutta tarkasteltaessa lainsäädännön näkökulmasta on työsopimuslaki (55/2001). Tässä laissa on säädetty esimerkiksi koeajasta, työnantajan velvollisuuksista, työntekijän velvollisuuksista, lomauttamisista sekä työsopimuksen päättämisestä ja irtisanomisesta. Tämän lain avulla pyritään turvaamaan työsuhteiden oikeudenmukaisuus sekä tasa-arvoisuus. Työsopimuslain lisäksi on monia muita lakeja, joilla työntekijän asema pyritään turvaamaan kuten työturvallisuuslaki, työaikalaki ja vuosilomalaki. (Työsopimuslaki 55/2001.)

Suomen lainsäädännössä on monia kohtia, jotka varmistavat, että yritykset osaltaan huolehtivat myös hyvästä hallintotavasta. Näitä lakeja ovat muun muassa kilpailulaki (948/2011), laki elinkeinotulon verottamisesta (360/1968) sekä laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017). Säädösten avulla pyritään turvaamaan se, että yritykset huolehtivat omasta osuudesta hyvän hallintotavan osalta Suomessa.

Kilpailulain avulla pyritään takaamaan yrityksille terve ja toimiva taloudellinen kilpailu markkinoilla. Tämän kaltainen kilpailu ei saa kuitenkaan toteutua kuluttajien kustannuksella, minkä takia kilpailulaissa säädetään yritysten kilpailusta niin, että myös asiakkaat ja kuluttajat hyötyvät siitä. Kilpailulaissa rajoitetaan yritysten välistä kilpailua kieltämällä sopimukset, päätökset sekä menettelytavat, jotka merkittävästi estävät, rajoittavat tai vääristävät kilpailua. (Kilpailulaki 948/2011, 1 §, 5 §.)

Muita merkittäviä kohtia kilpailulaissa on esimerkiksi määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvät säännökset, jonka nojalla määräävän markkina-aseman väärinkäyttö on kiellettyä. Tämän lisäksi kilpailulaissa on säädetty yrityskauppa- ja vahingonkorvausvelvollisuudesta, joita kilpailu- ja kuluttajavirasto voivat antaa, mikäli yritys ei noudata tai rikkoo kilpailulainsäädännössä olevia säädöksiä. (Kilpailulaki 948/2011, 7 §, 21 §, 12 §.)

Yritykset huolehtivat hyvän hallintoon liittyvästä vastuusta rahoittamalla eri yhteiskunnan toimintoja. Tämä rahoitus tapahtuu pääsääntöisesti yritysten toimesta maksamalla veroja, josta säädetään verolainsäädännössä. (Vanhala & Ristaniemi 2022, 57.)

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä pyrkii nimensä mukaisesti ehkäisemään rahanpesua ja terrorismin rahoittamista sekä edistämään niiden paljastamista ja selvittämistä. Näiden lisäksi sen tarkoitus on tehostaa rikoksen tuottaman hyödyn jäljittämistä ja takaisinsaantia. Tämän lain yksi keskeisimmistä kohdista on asiakkaan tunteminen. Se velvoittaa lain piiriin kuuluvat yritykset, niin sanotut ilmoitusvelvolliset, tunnistamaan omat asiakkaansa ja todentamaan heidän henkilöllisyytensä. Jos asiakkaan tunnistaminen ei onnistu, ei ilmoitusvelvollinen saa perustaa asiakassuhdetta asiakkaan kanssa. Tämän lisäksi ilmoitusvelvolliset ovat velvollisia tekemään ilmoituksen, mikäli havaitsevat epäilyttävää toimintaa asiakkaallansa. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 1.1§, 3.1§, 4.1§.)

4.3 Kansainvälisesti tunnustetut ohjeet ja periaatteet

Eri järjestöt ovat luoneet yrityksille kansainvälisesti tunnettuja ohjeita ja periaatteita. Niiden avulla pyritään edistämään yritysten vastuullisia liiketoimintakäytäntöjä. Useat ohjeet sisältävät periaatteita ihmisoikeuksien ja työelämän normien suojelemiseksi edistäen kaikkien osapuolten kannalta oikeudenmukaisia ja turvallisia työolosuhteita.

Nämä ohjeet ja periaatteet auttavat luomaan yhtenäisen kehyksen, joka ohjaa yrityksiä vastuulliseen ja kestävään liiketoimintaan kansainvälisesti. Ne ovat reaktio kasvavaan tarpeeseen säännellä ja ohjata yritystoimintaa niin, että se tukee laajemmin yhteiskunnallista hyvinvointia ja kestäväää kehitystä.

4.3.1 Agenda2030

Agenda2030-ohjelma on kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma. Siitä sovittiin YK:ssa vuonna 2015 jäsenmaiden kesken. Ohjelman erityispiirre on siinä, että sen sisältämät tavoitteet ovat kaikille maille tismalleen samat, vaikkakin maan kehitystaso ohjaa painotettavia asioita. Lisäksi Agenda2030 ottaa huomioon tavoitteiden riippuvuuden toisiinsa. Tämä tarkoittaa tavoitteita

edistäessä sitä, että tulee ottaa huomioon toimenpiteiden vaikutus muihin tavoitteisiin sekä huomioida kaikki ESG-osa-alueet. (Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030 n.d.)

Agenda2030-ohjelma on suunnitelma ihmisten, planeetan ja vaurauden hyväksi. Sen tavoitteena on vahvistaa yleistä rauhaa. Ohjelma tunnustaa köyhyyden hävittämisen kaikissa sen muodoissa maailman suurimmaksi haasteeksi ja välttämättömäksi edellytykseksi kestäväälle kehitykselle. Tavoitteena on vapauttaa ihmiskunta köyhyydestä sekä turvata planeettamme hyvinvointi. Tämä vaatii rohkeita ja muutoksellisia askelia maailman siirtämiseksi kestäväälle ja vastuulliselle tielle. Ohjelma sisältää 17 kestävän kehityksen tavoitetta (kuvio 5) ja 169 alatavoitetta, jotka ovat osoitus ohjelman mittakaavasta ja kunnianhimesta. Tavoitteena on toteuttaa kaikkien ihmisten ihmisoi-keudet, saavuttaa sukupuolten tasa-arvo sekä naisten ja tyttöjen aseman parantuminen. Tavoitteet ovat yhtenäisiä ja jakamattomia tasapainottaen kestävän kehityksen taloudellista, sosiaalista ja ympäristöllistä ulottuvuutta. (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development n.d.)

Kuvio 5: Agenda2030-ohjelman 17 tavoitetta (Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030 n.d.).

Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030 tarjoaa yrityksille vastuullisuuden viitekehityksen, joka tunnetaan ympäri maailman (Toivakka 2020, 1). Tämä mahdollistaa sen, että mikäli

mahdollisimman moni toimija maailmalla saadaan sitoutettua mukaan YK:n laatimaan ja hyväksymään Agenda2030 ohjelmaan, saadaan vastuullisuuden osalta luotua kansainvälisesti hyväksytyt ja tunnustetut tavoitteet. Yritysten sitoutuminen Agenda2030-tavoitteisiin auttaa sitouttamaan myös sen sidosryhmät, kuten työntekijät, asiakkaat, sijoittajat ja yhteisöt, sen tavoitteisiin ja arvoihin. Näin jo pelkästään yhden yrityksen sitoutuminen noudattaa Agenda2030-tavoitteita saa laajemman vaikutuksen aikaan.

Toivakka (2020) kertoo, että yritykset eivät pysty tehokkaasti edistämään jokaista Agenda2030-tavoitetta. Tehokkainta on hänen mukaansa, jos siihen sitoutuneet toimijat keskittyvät niihin tavoitteisiin, joihin ne pystyvät omalla toiminnallaan eniten vaikuttamaan.

Agenda2030-ohjelman tavoitteiden saavuttamisesta vastuu on asetettu maiden hallituksille. Maiden hallitukset ovat sitoutuneet laatimaan kansalliset suunnitelmat Agenda2030-tavoitteiden saavuttamiseksi, ja lisäksi niiden tulee raportoida YK:lle toimeenpanotyön edistymisestä. Suomen hallituksen Agenda2030-toimeenpanotyötä ohjaa kansallinen toimeenpanosuunnitelma, joka on hallituksen laatima asiakirja. Suunnitelma annetaan valtioneuvoston selontekona eduskunnan käsiteltäväksi. Ensimmäinen toimintasuunnitelma on laadittu Suomessa vuonna 2017 ja siitä on julkaistu päivitetty versio vuonna 2020. (Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030.)

Vuoden 2020 valtioneuvoston Agenda2030-selonteossa esitellään toimenpiteet, joilla hallitus edistää jokaisen 17 kestävän kehityksen tavoitteen toteutumista. Suunnitelmassa kuvataan sekä kotimaan toimia että niitä toimia, joilla Suomi edistää Agenda2030:n toteutumista maailmanlaajuisesti eli kantaa globaalia vastuuta. (Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030 n.d.)

Yksin maiden hallitusten toimet eivät riitä kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamiseksi, vaan se vaatii koko yhteiskunnan osallistumista yhteisen tavoitteen toteuttamiseksi. Mukaan tarvitaan niin yrityksiä, tutkimussektoria sekä kansalaisyhteiskunnan muita toimijoita. Yrityksillä on valtavan suuri rooli työntekijöiden työoloista sekä valmistettavien tuotteiden ympäristöystävällisyydestä huolehtiessa. Kestävyystiedon ja innovaatioiden tuottamisesta taas kantavat vastuun niin yliopistot kuin tutkimuslaitokset. Julkinen keskustelu aiheen tiimoilta, kansalaisten kouluttaminen sekä terveystaluiden tuottaminen ovat myös keskeisessä roolissa tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Näiden asioiden toteutumisesta huolehtii eri kansalaisyhteiskunnan toimijat, joiden vastuuta

ei voi vähätellä liittyen Agenda2030-ohjelman tavoitteita tarkasteltaessa. (Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030 n.d.)

4.3.2 OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille

OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille ovat hallituksilta tulevia suosituksia, joiden tarkoitus on edistää monikansallisten yritysten liiketoimintaa kestävän kehityksen näkökulmasta. Näiden monikansallisten toimintaohjeiden edistämiseen on sitoutunut 51 maan hallitusta. Ensimmäisen kerran toimintaohjeet julkaistiin vuonna 1976 ja niitä on päivitetty tämän jälkeen säännöllisin väliajoin. Viimeisin päivitys niihin tehtiin vuonna 2023. (OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct 2023, 5.) OECD:n toimintaohjeiden tavoitteena on yhdenmukaistaa yritysten toimintaa valtioiden harjoittaman politiikan kanssa, vankistaa luottamusta eri osapuolten parissa ja lisätä ulkomaisia sijoituksia. (Yhteiskuntavastuun ohjeet ja periaatteet n.d.)

Toimintaohjeet velvoittavat yritykset huomioimaan toimintamaan politiikan sekä muiden sidosryhmien näkemykset. Lisäksi niiden tulee edistää taloudellista, ekologista ja sosiaalista kehitystä, kunnioittaa ihmisoikeuksia, kehittää yhteistoimintaa paikallisten yritysten kanssa, edistää inhimillisen pääoman kasvua esimerkiksi huolehtimalla työntekijöiden koulutusmahdollisuuksista, tukea ja ylläpitää hyvän hallintotavan periaatteita sekä huolehtia siitä, että liikekumppanit ja alihankkijat toimivat myös toimintaohjeiden periaatteiden mukaisesti. (OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct 2023, 5.)

Päivitetyssä OECD:n ohjeistuksessa monikansallisille yrityksille on painotettu erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien sekä marginalisoitujen sidosryhmien osallistamista. Heidän mahdolliset esteensä osallistumiselle on tunnistettava ja poistettava, jotta vuoropuhelu on mahdollista. Tämä linkittyy vahvasti huolellisuusperiaatteeseen, joka on merkittävä osa ohjeistusta monikansallisille yrityksille. (OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan 2023, 27.)

Monikansallisille yrityksille laadittu toimintaohje sisältää kahdeksan osa-aluetta. Ensimmäinen osa-alue on ihmisoikeudet. Toimintaohjeet velvoittavat valtiot suojelemaan ihmisoikeuksia. Yritysten taas tulee kunnioittaa ihmisoikeuksia kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeuksien, niiden toi-

mintamaiden kansainvälisten ihmisoikeuksiin liittyvien sitoumuksien sekä sovellettavien kansallisten lakien ja asetusten nojalla. (OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct 2023, 27.)

Toinen osa-alue koskee työtä ja työelämä suhteita. Yritysten tulee ottaa huomioon paikalliset lait, asetukset ja vallitsevat työmarkkinasuhteet ja työsuhdekäytännöt huomioon ottaen ehkäistä laittomia työllistymistapoja ja työelämä suhteita. Tämän lisäksi yritysten on edistettävä tasa-arvoa työelämässä muun muassa kitkemällä rotuun, ihonväriin, sukupuoleen tai muuhun liittyvä syrjintä. (OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct 2023, 30.)

Yritysten tulee suojella ympäristöä, työntekijöitä ja yhteiskuntaa noudattamalla paikallisia lakeja ja kansainvälisiä sopimuksia. Niiden tulee tarkastella kriittisesti, kuinka ne omalla toiminnallaan edistävät ilmastonmuutosta, luonnon monimuotoisuuden vähenemistä ja vesialueiden ekosysteemien heikentymistä. Ympäristön kannalta merkittävää on, että yritys huomio tuotteidensa ja palveluidensa koko elinkaaren. (OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct 2023, 35.)

Neljäs osa-alue kattaa lahjonnan ja muiden korruption muotojen torjunnan. Korruption torjunnalla on yritysten mahdollista menestyksekkäästi kitkeä myös muita toimintaohjeiden osa-alueiden haittavaikutuksia, jonka takia tämä osa-alue on erityisen tärkeä olla kunnossa. Toimintaohjeet kieltävät yrityksiltä lahjonnan tai muut korruption muodot kokonaan. Yritysten tulee huolehtia siitä, että niiden sisäinen valvonta on riittävällä tasolla, jotta kyseiset haittavaikutukset saadaan kytettyä pois sen toiminnasta. (OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct 2023, 41.)

Yritysten tulee OECD:n monikansallisten yritysten toimintaohjeiden mukaisesti noudattaa hyvää liiketapaa kuluttajasuhteissaan, markkinoinnissa ja mainonnassa sekä ryhtyä kaikkiin kohtuullisiksi katsottaviin toimiin varmistaakseen tarjoamiensa tuotteiden ja palveluiden laadun. Niiden tulee erityisesti huomioida tarjoamiensa tuotteiden ja palveluiden terveys- ja turvallisuusvaikutukset sekä informoida näihin liittyvistä asioista kuluttajia asiaankuuluvalla tavalla. (OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct 2023, 45.)

Tieteellinen tutkimus ja teknologiset innovaatiot ovat lisänneet yritysten tehokkuutta ja mahdollistaneet niille osallistumisen huolellisuusperiaatteen mukaisiin selvityksiin kaikilla kestävän kehityksen osa-alueilla. On tärkeää, että yritykset edistävät aktiivisesti paikallista ja kansallista innovaatiokapasiteettia. Samalla tulee kuitenkin noudattaa voimassa olevia lakeja ja määräyksiä erityisesti kehityksen, rahoituksen, myynnin, lisensoinnin, teknologian kaupankäynnin, -käytön, tiedonkeruun ja tieteellisen tutkimuksen osalta. (OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct 2023, 48.)

Yritysten on noudatettava kaikkia sovellettavia kilpailulakeja ja -asetuksia kaikissa toimintamaisissaan, joissa niiden toiminnalla voi olla kilpailua vääristäviä vaikutuksia. Kilpailua rajoittavista sopimuksista kilpailijoiden kanssa tulee yritysten pidättäytyä. Näihin sopimukseen luetaan muun muassa hinnoittelusopimukset, tarjouskartellit, tuotannonrajoitukset ja markkinoiden jakaminen. Yhteistyö tutkivien kilpailuviranomaisten kanssa on tärkeää, ja yritysten tulee jatkuvasti parantaa työntekijöidensä tietoisuutta kilpailulainsäädännön noudattamisen merkityksestä kouluttamalla säännöllisesti johtoa. (OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct 2023, 51.)

Viimeisenä osa-alueena OECD:n toimintaohjeissa monikansallisille yrityksille on verotus. Yritysten tulee osallistua julkisen talouden rahoittamiseen maksamalla veroja kansallisia verolakeja noudattaen. Veroasioiden hallinnointi ja verotussäännösten noudattaminen tulisi integroida yritysten valvontaan ja laajempiin riskinhallintajärjestelmiin. Lisäksi hallitusten tulisi ottaa käyttöön veroriskien hallintastrategiat varmistaakseen kaikkien verotukseen liittyvien riskien kattavan tunnistamisen ja arvioinnin. (OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct 2023, 53.)

4.3.3 Kansainvälisen työjärjestön julistus työelämän periaatteista ja -oikeuksista

Kansainvälisen työjärjestön perusajatuksena on, että maailmanlaajuisen ja pysyvän rauhan saavuttaminen edellyttää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta. Taloudellisen kasvun merkitys on suuri, mutta se yksinään ei riitä köyhyyden poistamiseksi; yhteiskunnallisen kehityksen ja tasa-arvon edistäminen on välttämätöntä. Kansainvälisen työjärjestön tehtävänä on edistää vahvoja yhteiskunnallisia uudistuksia sekä tukea oikeudenmukaisuutta ja demokratiaa. Organisaation tulee

hyödyntää kaikkia voimavarojaan normitoiminnassa, teknisessä yhteistyössä ja tutkimuksessa, erityisesti keskittyen työllisyyden hoitoon, koulutukseen ja työolojen kehittämiseen. Tavoitteena on varmistaa, että talous- ja sosiaalipolitiikka tukevat toisiaan maailmanlaajuisen taloudellisen ja sosiaalisen strategian puitteissa luoden näin laaja-alaista kestävästä kehitystä. (Kansainvälisen työjärjestön julistus työelämän peruseriaateista ja -oikeuksista, 63/2000.)

Lisäksi Kansainvälisen työjärjestön tulee korostaa erityisesti työttömien ja muuttavien työntekijöiden sosiaalisten tarpeiden huomioon ottamista ja tehokkaan työllisyyspolitiikan edistämistä. On tärkeää turvata työelämän peruseriaatteiden ja -oikeuksien noudattaminen, jotta kaikilla on mahdollisuus vaatia oikeudenmukaista osuuttaan yhdessä luodusta vauraudesta ja kehittyä omien kykyjensä mukaisesti. Kansainvälisen työjärjestön valtuudet käsitellä ja laatia kansainvälisiä työelämän normeja ovat keskeisiä tavoitteen saavuttamiseksi. Sen on painotettava peruseriaatteiden ja -oikeuksien muuttumattomuutta edistääkseen niiden maailmanlaajuisista toteutumista kasvavan taloudellisen riippuvuuden aikana. (Kansainvälisen työjärjestön julistus työelämän peruseriaateista ja -oikeuksista, 63/2000.)

5 Raportointiohjeet

Raportointiohjeet luovat vastuullisuusraportoinnille pohjan. Vastuullisuusraportointiohjeet yhdenmukaistavat ja tekevät vastuullisuusraporteista vertailukelpoisia. Niiden avulla yritykset voivat tuottaa tietoa vastuullisuustoimista yhdenmukaisella tavalla. Yhdenmukainen raportointitapa mahdollistaa vertailun yritysten välillä sekä yksittäisen yrityksen vertailun eri vuosina.

Raportointiohjeet tuovat luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä yrityksen vastuullisuusraportointiin. Niitä käyttämällä yrityksen vastuullisuusraportin voidaan olettaa kattavan keskeiset näkökulmat ja raportoidun tiedon olevan luotettavaa. Raportointiohjeet tarjoavat laadukkaita mittareita, jolla yritys voi mitata vastuullisuuttaan ja tuoda ilmi juuri raportin luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä.

Riskienhallinnan ja sidosryhmien odotuksien kannalta raportointiohjeet toimivat yrityksen näkökulmasta tehokkaasti. Vastuullisuusraportointi asianmukaisella tavalla kohentaa yrityksen mainetta vastuullisena toimijana. Tämän lisäksi se auttaa yritystä vastaamaan sidosryhmien kasvaneisiin odotuksiin vastuullisuusraportoinnin osalta.

5.1 GRI-standardi

GRI-ohjeisto (Global Reporting Standard) luotiin muutama vuosikymmen sitten. Se luotiin tuomaan organisaatioille yhteiset raamit ja ohjeet niin sanotun ei-taloudellisen tiedon raportointiin. GRI on kehittynyt alkuajoista valtavasti, ja sen kehitys on edennyt ajan kehityksen ja yritysvastuun kehityksen mukana. Ajankohtaiset aiheet yritysvastuuseen liittyen ovat muovanneet GRI:stä sen, mitä se tänä päivänä on. (Kurittu 2018, 9.)

GRI pyrkii ottamaan huomioon organisaatioiden erilaiset koot ja toimintaympäristöt. Vaikka GRI-ohjeisto on erityisen soveltuva suurille kansainvälisille toimijoille, se sisältää toimialakohtaisia lisäliitteitä, esimerkiksi rakennus-, finanssi- ja energia-aloille. GRI muuttui ohjeistosta standardiksi vuonna 2016 ja on tärkeää huomata, että GRI ei edellytä ulkopuolista sertifiointia. Sen noudattamista ei valvota ulkopuolelta, eikä raportoinnille ole pakollista varmennusta tai sertifiointivelvoitetta. (Kurittu 2018, 11.)

GRI raportointi perustuu siihen, että raportoiva yritys muodostaa vastuullisuusraportin sisällön ja tunnusluvut neljän periaatteen kautta, jotka ovat: kestävän kehityksen viitekehys, sidosryhmien osallistaminen, kattavuus ja olennaisuus. Kolmen ensimmäisen periaatteen tarkoituksena on korottaa yrityksen kannalta tärkeimpiä kestävyyskysymyksiä ja viimeinen eli olennaisuus taas pyrkii tuomaan esiin juuri ne olennaisimmat vastuullisuuskysymykset tarkasteltavan yrityksen näkökulmasta. (Kurittu 2018, 23.)

Kestävän kehityksen raportoinnissa odotetaan yrityksen suorituskyvyn tietojen esittämistä laajemmassa kontekstissa. Tavoitteena on selvittää, miten yritys vaikuttaa tai pyrkii vaikuttamaan taloudellisten, ympäristöllisten ja sosiaalisten olosuhteiden kehittymiseen niin paikallisella, alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla. Ympäristön näkökulmasta tämä voi tarkoittaa yrityksen raportointia ekotehokkuuden trendeistä. Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyden osalta tämä voi tarkoittaa esimerkiksi yrityksen toimia palkkojen ja sosiaalisten etuuksien suhteuttamista kansallisiin tulotasoisiin. Erityisen tärkeää on tarkastella vaikutuksia eri sijainneissa ja erottaa globaalit ja paikalliset vaikutukset. Yrityksen odotetaan selvittävän suorituskyvynsä suhdetta kestävyden laajempaan kontekstiin sekä strategiaan. (GRI 101: Foundation 2016, 9.)

Aiemmin tekstissä mainitut YK:n luomat globaalit kestävän kehityksen tavoitteet ovat helpottaneet yritysten raportointia ja sen yhtenäisyyttä kestävän kehityksen näkökulmasta. YK:n 17 kestävän kehityksen tavoitetta antaa selkeät suuntaviivat niin vastuullisuusraportointia aloittaville yrityksille kuin siinä jo pidemmällä oleville yrityksille. YK:n tavoitteet ovat merkittävässä roolissa, kun yritys määrittelee toimintansa kannalta olennaisia asioita. (Kurittu 2018, 25–26.)

Sidosryhmien osallistaminen lähtee yrityksen osalta liikkeelle GRI-raportoinnissa siitä, että yritys tunnistaa omat keskeiset sidosryhmät. Keskeisiä sidosryhmiä ovat monesti kansalaisyhteiskunta, asiakkaat, työntekijät, paikallisyhteisöt ja osakkeenomistajat. Tämän jälkeen tulee määrittää ne sidosryhmät, jotka yritys haluaa osallistaa vastuullisuustyöhönsä mukaan. Menetelmiä sidosryhmien osallistamiseen on monia. Yritys voi toteuttaa sen kyselynä, yhteisöpaneelina, kirjallisella viestinnällä tai muita tapoja käyttäen. Osallistamisen tavoitteena on todellisten ja mahdollisten sidosryhmille haitallisten vaikutusten tunnistaminen sekä ennaltaehkäiseminen. (GRI 2: General Disclosures 2021, 47.)

GRI-standardien mukaan vastuullisuusraportin tulee palvella yrityksen tärkeimpien sidosryhmien tiedontarpeita. GRI-ohjeistuksen mukaan yritys voi valikoida raportin sisällön huomioiden myös sitä, mitkä sidosryhmät todennäköisimmin tutustuvat siihen, ja vastata heidän tiedontarpeisiinsa. Tällöin raportti palvelee lukijakuntaansa parhaiten ja siitä saavat sen lukevat enemmän irti. (Kurittu 2018, 28.)

GRI-raportoinnin kolmas periaate kattavuus voidaan nähdä kolmen ulottuvuuden kautta. Ensimmäisessä ulottuvuus on kaikki yrityksen tärkeimmäksi tunnistetut asiat. Tämä tarkoittaa sitä, että yrityksen tulee kuvata kaikki olennaiseksi tunnistamansa asiat sen toiminnassa. Ulottuvuus estää yritystä esimerkiksi jättämästä jotain asiaa pois vain sen takia, että se saa yrityksen näyttäytymään huonossa valossa lukijan silmissä. (Kurittu 2018, 28.)

Toinen ulottuvuus koskee kaikkia yrityksen toimintoja, joissa olennaiseksi tunnistettuja asioita tai vaikutuksia aiheutuu. Se koskettaa kaikkea yrityksen toimintaa, josta vaikutuksia aiheutuu. Tämän takia se ei kosketa vain sen omaa toimintaa vaan myös muun muassa sen urakoitsijoiden, koko toimitusketjun sekä tytäryhtiöiden toimintaa. (Kurittu 2018, 29.)

Kolmas ulottuvuus on koko raportointijakso, joka tarkoittaa raportin tiedon ajallista kattavuutta. Raportointijakson tulee siis kattaa koko sen ajanjakson, josta raportointi on tehty. Välillä kuitenkin valitaan eri laskentatapoja mittaamaan vaikutuksia. Laskentatapoja valitessa tulee valita mittaus-tapa, joka sopii parhaiten tilanteeseen ja antaa mahdollisimman oikean kuvan tilanteesta. Jos jos-tain syystä yritys päättää poiketa kattavuusperiaatteesta, tulee se tuoda selkeästi esiin raportissa. GRI-standardein tehdyn raportin lukijan tulee voida olettaa, että ilman erillisiä mainintoja raportin tiedot kattavat koko yrityksen raportointijakson. (Kurittu 2018, 29.)

Olennaisuus on kaikista tärkein periaate, jota raportoivan yrityksen tulee noudattaa. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että yrityksen tulee tunnistaa ja raportoida sen toiminnasta aiheutuvat olennai-simmat vaikutukset ympäröivään yhteiskuntaan ja ympäristöön, olivat ne sitten positiivia tai nega-tiivisia. Näin tehdessään yritys pääsee lieventämään negatiivisia vaikutuksiaan ja ylläpitämään ja jatkojalostamaan positiivisia vaikutuksia. Olennaisuuden määrittelyssä tulee huomioida myös yri-tyksen tärkeimmät sidosryhmät. (Kurittu 2018, 30.)

GRI-standardi asettaa sen mukaan raportoiville yrityksille tietyt sisältövaatimukset vastuullisuusra-portteihin. Raportit koostuvat kolmesta pääkohdasta, josta yritys raportoi. Ensimmäinen pääkohta on perusteet (101). Toisena on yleiset tiedot yrityksestä (102) ja viimeisenä vastuullisen johtamis-tavan kuvaus (103). (Kurittu 2018, 77.)

Tämän lisäksi GRI-standardin mukaisessa raportissa tuodaan vastuullisuusasioita esiin tunnusluku-jen kautta. Tunnusluvut ovat jaoteltu taloudellisen vastuun tunnuslukuihin (200), ympäristövas-tuun tunnuslukuihin (300), sosiaalisen vastuun tunnuslukuihin (400) sekä toimialakohtaisiin tun-nuslukuihin. (Kurittu 2018, 77, 112–113.)

5.2 SASB-standardi

Yhdysvaltalainen voittoa tavoittelematon järjestö SASB (Sustainability Accounting Standards Board) julkaisi marraskuussa 2018 toimialakohtaisen vastuullisuusraportoinnin standardin. Tämän standardin tarkoituksena on auttaa yrityksiä määrittelemään, hallinnoimaan ja viestimään talou-dellisesti merkittävää vastuullisuustietoa sijoittajille. Standardi sisältää viisi kestävyysteemaa ja 26 todennettua kestävyyskysymystä, joiden arvioidaan vaikuttavan yritysten taloudelliseen tulokseen. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 50.)

SASB-standardit eroavat GRI-standardeista siinä, että ne on suunnattu ensisijaisesti sijoittajille. SASB määrittelee kullekin toimialalle olennaiset kestävän kehityksen periaatteet taloudellista raportointia varten, kun taas GRI käsittelee monipuolisesti satoja erilaisia asioita vastatakseen eri sidosryhmien tarpeisiin. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 50–51.) SASB-standardit eroavat GRI-standardeista siinä, että ne pohjautuvat finanssialaa koskevaan sääntelyyn. SASB-standardit eivät siis käsittele aihealueita vastuullisuuteen liittyen, ellei niillä ole myös taloudellisia vaikutuksia. Tämän lisäksi ne eivät tarjoa yleisiä ohjeita vastuullisuusraportointiin, vaan ne tarjoavat vain toimialakohtaisia ohjeistuksia yrityksille. (Jos ei voi rahalla mitata, millä sitten? 2016, 18.)

SASB-standardeja noudattaessa kestävyysaiheet jaotellaan viiteen eri kestävyden teemaan. Teemat ovat: ympäristö, inhimillinen pääoma, sosiaalinen pääoma, liiketoimintamalli ja innovaatiot sekä johtaminen ja hallinto. Toimialakohtaiset erot sekä yrityskohtaiset erot tulevat esiin erityisesti siinä, kun tarkastellaan konkreettisia toimia, joiden avulla yritykset pyrkivät luomaan pitkällä aikavälillä arvon nousua. Tämän takia jokaisen yrityksen tulisi tarkkaan harkita oman yrityksen näkökulmasta, mitä kohtia se nostaa vastuullisuusraportissaan esiin, kun se käsittelee SASB-standardeissa olevia viittä eri kestävyden teemaa. (Understanding the SASB Standards n.d.)

SASB-standardit tarjoavat eri aihealueita, joita yritykset voivat ottaa mukaan raportoidessaan viidestä eri kestävyden ulottuvuudesta. Ympäristöasioista raportoidessaan yritys voi tuoda esiin sen vaikutusta kasvihuonekaasuihin, ilmanlaatuun, energiankulutukseen, vedenkulutukseen, jätteiden ja vaarallisten aineiden hallintaan sekä ekologisiin vaikutuksiin. Inhimillisiä vaikutuksia tarkastellessa yritys voi keskittää katseensa työkäytäntöihin, työntekijöiden osallistamiseen, monimuotoisuuteen ja yhdenvertaisuuteen. (Understanding the SASB Standards n.d.)

Sosiaalisesta pääomasta raportoidessa yritykset voivat nostaa esiin, kuinka yrityksessä otetaan huomioon ihmisoikeudet, asiakkaiden yksityisyys, tietosuoja, saatavuus ja kohtuuhintaisuus, tuotteiden laatu ja turvallisuus sekä asiakkaiden hyvinvointi. Liiketoimintamalleista ja innovaatioista raportoidessa yritykset voivat tarkastella omaa tuotesuunnittelua ja tuotteen elinkaaren hallintaa, liiketoimintamallin joustavuutta ja resilienssiä, toimitusketjun hallintaa, materiaalien hankintaa ja tehokkuutta sekä konkreettisia vaikutuksia ilmastonmuutokseen. (Understanding the SASB Standards n.d.)

Johtamisesta ja hallinnosta raportoidessaan yritys voi ottaa huomioon seuraavia näkökulmia: liiketoimintaetiikka, kuinka yritys toimii kilpaillessa muita yrityksiä vastaan, lainsäädännön ja sääntelyn noudattamisen, kriittisten tapahtumien riskienhallinnan sekä systemaattisten riskienhallinnan. (Understanding the SASB Standards n.d.)

Kyseiset näkökulmat viidestä eri kestävyymyden teemasta eivät kuitenkaan tarjoa itsessään selkeitä mittareita, joilla voidaan raportoida esimerkiksi siitä, kuinka hyvin yritys ottaa huomioon ihmisoi-keudet tai kuinka tehokasta yrityksen materiaalien hallinta on. Tätä varten SASB-standardeissa on määritelty erikseen 77 toimialalle juuri sen alan tarpeisiin liittyvät kestävyyskysymykset ja suorituskykymittarit. (SASB Standards overview n.d.)

Näiden toimialakohtaisten suorituskykymittareiden ansioista toimialakohtaisen vertailun tekemi-
nen on helpompaa. SASB-standardien toimialakohtaiset suorituskykymittarit palvelevat hyvin si-
joittajia, joita varten SASB-standardia on erityisesti tehty. Sijoittajat saavat käyttöönsä vertailukel-
poista standardoitua dataa, joka perustuu mittareihin ja keskittyy riskeihin ja mahdollisuuksiin,
jotka todennäköisesti vaikuttavat yritysten kassavirtoihin, rahoituksen saatavuuteen ja pääoma-
kustannuksiin. (Why investors use SASB Standards n.d.)

Toimialakohtaiset suorituskykymittarit asettavat yrityksille tietyt minimistandardit, jotka yrityksen
tulee läpäistä. Tärkein näistä suorituskykymittareista on olennaisuus, joka on tässäkin opinnäyte-
työssä noussut useaan otteeseen esiin. Yrityksiä veloitetaan kokoamaan vastuullisuusraportin ai-
neisto niin, että siitä on mahdollista suorittaa vertaisarviointi toimialan sisällä sekä mitattu ai-
neisto täytyy olla varmennettavissa. (Jos ei voi rahalla mitata, millä sitten? 2016, 18.)

6 Yritysten vastuullisuusraporttien vertailu

Intrumin, Lowellin ja Ropo Capitalin vastuullisuusraporttien vertailu toteutettiin keräämällä yrityk-
sistä tietoja Excel-tiedostoihin. Vertailtavina kohteina toimi ympäristövastuu, yhteiskuntavastuu,
taloudellinen vastuu sekä Agenda2030-toimintaohjelman tavoitteet. Ensiksi vertailtavista yrityk-
sistä tehtiin jokaisesta erillinen Excel-taulukko, johon kerättiin tiedot kaikista kolmesta ESG-
näkökulmasta. Tämän jälkeen muodostettiin uudet yksityiskohtaisemmat Excel-tiedostot jokai-
sesta vertailtavasta kohteesta erikseen. Yksi tiedosto käsitteli esimerkiksi askeleita tulevaan ympä-

ristövastuun osalta (taulukko 1). Näihin yksityiskohtaisempiin Excel-tiedostoihin poimittiin kulloiseenkin tiedostoon sopivat kohdat aiemmin tehdyistä yritysten omista ESG-tiedostoista. Näissä yksityiskohtaisemmissa Excel-taulukoissa oli kullekin yritykselle omat sarakkeet. Tämän avulla oli helppo vertailla yritysten eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä valituista kategorioista niiden ollessa kerättyinä samaan tiedostoon.

Taulukko 1: Excel-taulukko esimerkki.

Intrum	Askeleet tulevaan (ympäristövastuu)	
	Lowell	RopoCapital
Tavoite saavuttaa ilmastoneutraalius 2030 mennessä, leikkaamalla kokonaispäästöjä vähintään 20 prosenttia verrattuna vuoden 2019 tasoon	3 Keskeistä tavoitetta kasvihuonepäästöjen vähentämiseksi: 1. Hiilineutraali 2025 mennessä (sis. Scope 1 ja 2) 2. Käyttää 100 % uusiutuvaa sähköä vuoteen 2025 mennessä 3. Nettonolla päästöt vuoteen 2030 mennessä	3 Painopistettä 1. Eettisten hankintojen varmistaminen 2. Energian kulutuksen vähentäminen ja kasvihuonepäästöjen minimoiminen 3. Resurssien kulutuksen vähentäminen ja jätehuollon varmistaminen
Päästöjen hillintä: toimistojen energiatehokkuus, paperinkul. vähentäminen, etäkokoukset	Jätehallinnalle kehitteillä uusi suunnitelma niiden käsittelyyn 2023 Syynä vaikeudet saada jätedataa muualta kuin I-B:stä	2023 päivitetty ajoneuvopolitiikka edistämään siirtymistä sähköajoneuvoihin 2023 tarkoitus määrittää hiilipäästöjen arvo paperi- ja digilaskuissa
Kehittää sitä, että saisi arvioitua ilmastonmuutoksen vaikutukset koko Intrumin arvoketjussa	Paperitoimintasuunnitelma: 1. Asiakasviestintä 3. Hankintapolitiikka 2. Yhdenmukainen paperitii 4. Työntekijöiden osallistaminen	

Agenda2030-toimintaohjelmaan sitoutumisen osalta käytettiin myös Excel-tiedostoa helpottamaan jäsentelyä. Tiedostoon kerättiin sekä pääkohdat, joihin Intrum ja Lowell oli sitoutunut, että alakohdat. Tästä aiheesta ei kuitenkaan tullut niin paljoa vertailtavaa tietoa, joten tämän vertailun tekemiseen Excel-tiedoston käytöstä ei ollut niin suurta apua verrattuna ESG-tietojen vertailuun.

Intrumin vuoden 2022 vastuullisuusraportti on pituudeltaan 33 sivua. Se on sisällytetty yrityksen vuosikertomukseen. Vastuullisuusraportti sisältää tekstin lisäksi paljon numeraalista tietoa sekä taulukoita. Raportti on muotoiltu niin, että vertailtaviin yrityksiin verrattuna se sisältää informaatiota per sivu enemmän. Tämä johtuu muun muassa fonttikoosta. Intrum raportoi vastuullisuusraportissaan GRI-standardin mukaisesti.

Lowellin vastuullisuusraportti on 62 sivua ja sitä ei ole sisällytetty vuosikertomukseen, vaan se on erillisenä raporttina. Lowellin vastuullisuusraportti sisältää enimmäkseen tietoa kirjoitetussa muodossa. Se on nostanut tärkeimpiä lukuja sekä muita tärkeitä kohtia raportista selkeästi esiin suuren fontin ja keskeisen sijainnin avulla. Lowell käyttää raportoinnissaan SASB-standardia.

Ropo Capitalin vastuullisuusraportti on pituudeltaan 42 sivua. Se on Lowellin tapaan erillisenä raporttina eikä sisällytettyä vuosikertomukseen. Ropo Capitalin vastuullisuusraportti on raportointityyliltään Intrumin ja Lowellin raporttien välimalli. Siinä on enemmän numeraalista tietoa ja taulukoita käytettynä verrattuna Lowelliin, mutta Intrumiin verrattuna Ropo Capital taas raportoi enemmän kirjoitetun tekstin kautta. Ropo Capital raportoi GRI-standardia käyttäen.

6.1 Ympäristövastuu

Ympäristövastuun osalta vertaillaan Intrumin, Lowellin ja Ropo Capitalin vastuullisuusraportoinnista sitä, kuinka ne ovat raportoineet liittyen Scope 1, 2 ja 3 luokkiin sekä tarkastellaan tulevaisuuden osalta, mitä askeleita yritykset aikovat ottaa ympäristövastuuseen liittyen. Scope 1, 2 ja 3 luokkien osalta vertaillaan, mitä osa-alueita yritykset ovat sisällyttäneet niihin sekä kuinka kattavasti ne ovat niistä raportoineet. Lopuksi tuodaan esiin jokaisesta yrityksestä asia, jossa ne olivat onnistuneet Scope 1, 2 ja 3 luokkien raportoinnissa.

Vertailtaessa tulevaisuuden askelia tuodaan esiin joka yrityksestä, mihin ne aikovat tulevaisuudessa keskittyä ympäristövastuun osalta. Lisäksi tuodaan esiin konkreettisia esimerkkejä, kuinka Intrum, Lowell ja Ropo Capital aikovat edistää itse määrittämiään tavoitteita.

6.1.1 Scope 1, 2 ja 3

Intrum raportoi päästöt kattavasti kaikissa Scope 1, 2 ja 3 luokissa. Sen Scope 1-päästöt sisältävät yritysautojen käytön ja kylmäaineiden päästöt toimistoissa ja palvelusaleissa. Scope 2-päästöt kattavat toimistojen energiankulutuksen. Scope 3-luokassa se raportoi liikematkojen, ostettujen tuotteiden ja palveluiden, polttoaineeseen- ja energiaan liittyvien toimintojen sekä datakeskusten sähkönkulutuksen ja työmatkoista työpaikalle aiheutuvien päästöjen osalta. Tulevaisuuden kehitystarpeiksi Intrum on asettanut raportoinnin laajentamisen koskemaan ylä- ja alavirtauskuljetusta, jakelua, myytävien tuotteiden elinkaaren loppukäsittelyä sekä toiminnan ja investointien synnyttämiä jätteitä. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 37, 121.)

Intrum tuo raportissaan hyvin esiin yksityiskohtia ja sitä, kuinka laskenta päästöjen osalta on konkreettisesti suoritettu. Se tuo esiin muun muassa, että ostettujen tavaroiden ja palveluiden kategoriassa päästöt perustuvat pääasiassa paperin, kahvin ja teen hankintoihin. Laskennan osalta se tuo taas esiin, että työntekijöiden työmatkojen kategoriassa päästöt arvioidaan sisäisen työntekijäkselyn perusteella, jossa tiedustellaan työntekijöiden työmatka- ja etätyöskentelytapoja. Laskelma perustuu keskimääräiseen viikoittaiseen toimistopäivien määrään, keskimääräiseen kaksisuuntaiseen matkaan työpaikalle ja työmatkustustyyppiin, joka on kerrottu DEFRA:lta (Department for Environment, Food & Rural Affairs) saadulla asianmukaisella päästökertoimella ja oletukseen 48 työpäivästä vuodessa. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 121.)

Lowell ei tuo vastuullisuusraportissaan selvästi esiin, mitä kukin luokka pitää sisällään ja miten sen Scope 1, 2 ja 3 on laskettu. Lowellin Scope 2-päästöt sisältävät sähkönkulutusta ja Scope 3 luokassa se raportoi ostoksista kategorioittain, sijoituksista pääomavaroihin, työmatkoista, jätteen syntymisestä, veden kulutuksesta sekä arvioinnin sähkön ja polttoaineiden tuotantoon ja jakeluun liittyvistä ylävirran päästöistä. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 45.)

Scope 1 ja 2-luokkien osalta Lowellin raportissa on hyvää selkeitä tavoitteet tulevaisuuden kehitykselle. Sillä on viisi tavoitetta vähentämään Scope 1 ja 2-päästöjä. Yritys pyrkii siirtymään täysin uusiutuvaan sähkөөn, tekemään energiatehokkaita ratkaisuja korkeapäästöisissä kohteissaan, optimoimaan toimistotiloja hybridityöhön, sisällyttämään uusiin toimipistevaatimuksiin vihreät vaatimukset ja poistamaan polttomootoriautot yritysautovalikoimasta vuoteen 2030 mennessä. Yritys tuo raportissaan esiin, että Scope 3-luokassa yrityksellä on eniten työnsarkaa ja sitä se lähtee kehittämään seuraavalle raportointivuodelle. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 46–48.)

Ropo Capital tuo raportissaan esiin selkeästi, mitä se sisällyttää Scope 1, 2 ja 3-luokkiin. Scope 1-päästöihin sisältyy polttoaineet. Scope 2-päästöt syntyvät sähkölämmityksestä sekä viilennyksestä. Scope 3 luokassa se raportoi ostetuista tavaroista ja palveluista, tuotantohyödykkeistä, polttoaineita ja energiaa kuluttavista toiminnoista, työmatkoista sekä toimitusketjujen alkupään kuljetuksesta ja jakelusta. (Sustainability Report 2022, 38.)

Ropo Capital kertoo raportissaan avoimesti raportoinnin puutteista eri toimintamaissaan, mikä tuo raportointiin kaivattua läpinäkyvyyttä. Läpinäkyvyyttä sen raportissa kuitenkin heikentää taas huomattavasti se, että yrityksen Scope 2-päästöt ovat Ruotsissa vähentyneet 98,7 prosenttia, eikä raportissa mainita selitystä tälle. (Sustainability Report 2022, 34, 38.)

Intrum on raportoinut Scope 1, 2 ja 3-luokat kattavimmin vertailtavista yrityksistä. Lowellin tulevaisuuden tavoitteet on linjattu selkeimmin ja kattavimmin vertailtavista yrityksistä. Ropo Capital erottui taas edukseen tuomalla esiin eri toimintamaiden eroja ja puutteita, mitä taas Intrum ja Lowell eivät tehneet, vaikka eroja toimintamaiden väliltä varmasti löytyy.

6.1.2 Askeleet tulevaan

Intrum on asettanut tavoitteen saavuttaa ilmastoneutraalius vuoteen 2030 mennessä. Ensimmäinen askel kohti sitä tapahtuu leikkaamalla kokonaispäästöjä vähintään 20 prosenttia vuoteen 2023 loppuun mennessä. Verrokkina käytetään vuoden 2019 kokonaispäästöjä. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 37.)

Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Intrum keskittyy päästöjen vähentämiseen useilla eri tavoilla. Ensinnäkin se pyrkii panostamaan toimistojen energiatehokkuuden parantamiseen, mikä vähentää energiankulutusta ja siten päästöjä. Intrum pyrkii myös lisäämään etäkokouksia, jotta työmatkoista aiheutuvat päästöt vähentyisivät sekä vähentämään paperinkulutusta. Intrumin tavoite on tulevaisuudessa arvioida sen vaikutukset, jotka kiihdyttävät ilmastonmuutosta koko sen arvoketjussa. Se auttaa tunnistamaan ja hallitsemaan ympäristövaikutuksia laajemmin ja tehokkaammin. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 37.)

Lowell on asettanut kolme keskeistä tavoitetta kasvihuonepäästöjen vähentämiseksi. Ensimmäisenä tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2025 mennessä. Tähän tavoitteeseen sisällytetään Scope 1- ja Scope 2-päästöt sekä liikematkustaminen. Toisena tavoitteena on, että se pyrkii käyttämään täysin uusiutuvaa sähköä vuoteen 2025 mennessä. Kolmantena tavoitteena on saavuttaa nettonollapäästöt vuoteen 2030 mennessä. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 45.)

Lowell pyrkii pääsemään tavoitteisiinsa muun muassa huomioimalla ympäristön yhä vahvemmin uusia toimistorakennuksia rakennettaessa. Näitä rakennettaessa otetaan huomioon kierrätyskeskukset, toimistotilojen optimointi työntekijöille sekä mahdollisuus käyttää julkista liikennettä sujuvasti. Lowell on julkaissut uuden jätehallintasuunnitelman vuonna 2023. Jätehallintasuunnitelman se tekee vastatakseen jätehuoltoa koskeviin haasteisiin. Haasteita on tuottanut erityisesti jätteisiin liittyvien päästötilastojen saamisen vaikeudet muista toimintamaista kuin Iso-Britanniasta. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 48–49.)

Ropo Capitalin ympäristövastuuseen liittyvät tavoitteet keskittyvät myös kolmeen pääkohtaan. Ensimmäkin yritys pyrkii varmistamaan eettiset hankinnat. Tämän mahdollistamiseksi se tulee laati- maan vuonna 2023 ryhmäkohtaiset kriteerit toimittajien valinnalle. Näin se varmistaa ympäristön- suojelun kestävyuden ja yrityksen eettisten sääntöjen noudattamisen. Toiseksi se pyrkii vähentämään energiankulutusta ja minimoimaan kasvihuonekaasupäästöjä. Tämän se aikoo saa- vuttaa toteuttamalla energiatehokkuustoimenpiteitä ja investoimalla uusiutuvaan energiaan. Kol- manneksi Ropo Capital keskittyy resurssien kulutuksen vähentämiseen ja jätehuollon varmistami- seen. Tämä sisältää sellaisten laitteiden valinnan, jotka kuluttavat vähemmän energiaa sekä jätehuollon prosessien parantamisen. Yritys raportoi keskittyvänsä jätehuoltoon liittyen vuonna 2023, jotta se saa kerättyä tarkempaa tietoa jätehuollosta. (Sustainability Report 2022, 9, 33.)

Ropo Capital aikoo vuonna 2023 päivittää ajoneuvopolitiikkaansa edistääkseen siirtymistä sähkö- ajoneuvoihin, mikä auttaa vähentämään ajoneuvojen päästöjä ja ympäristövaikutuksia. Lisäksi vuonna 2023 yritys aikoo määrittää hiilipäästöjen arvon sekä paperi- että digilaskuissa. Tämä tukee yrityksen pitkänaikavälin tavoitetta, joka on lisätä digitaalista laskutusta. (Sustainability Report 2022, 36.)

Kaikki vertailtavat yritykset ovat tunnistaneet hyvin samoja haasteita, joita ne pyrkivät tulevaisuu- dessa ratkaisemaan. Jokainen vertailtavista yrityksistä pyrkii vähentämään paperinkulutusta ja au- toilua sekä pienentämään autoilusta aiheutuvia päästöjä esimerkiksi sähköautojen avulla. Lisäksi kaikki yritykset tuovat esiin energiankulutuksen vähentämisen toimistoissaan.

Lowell ja Ropo Capital tuovat Intrumia selkeämmin esiin tulevaisuuden tavoitteet vastuullisuusraportissa. Tämä näkyy siinä, että Lowell ja Ropo Capital tuovat selvästi esiin keskeiset tavoitteet ympäristövastuun osalta, kun taas Intrumilla tavoitteet ovat raportin seassa, eikä niitä ole esimerkiksi koottu yhteen missään kohti vastuullisuusraporttia.

6.2 Yhteiskuntavastuu

Yhteiskuntavastuuta tarkastellessa yrityksiä vertaillaan sidosryhmiltä kerättävästä tiedosta. Yhteiskuntavastuuseen liittyvät sidosryhmät vahvasti, joten on hyvin olennaista, että yritys ymmärtää sidosryhmien odotuksia ja pystyy sitä kautta vastaamaan niihin. Tämän lisäksi yrityksiä tarkastellaan niiden konkreettisten toimien osalta. Ne ovat erittäin tärkeä osa vastuullisuustyötä ja yritysten tulee pystyä niistä raportoimaan vastuullisuusraporteissaan.

Viimeisenä yhteiskuntavastuun osalta vertaillaan yrityksiä sen pohjalta, kuinka laaja-alaisesti se tekee yhtistyötä muiden tahojen kanssa vastuullisuuden edistämiseksi. Näitä voivat olla esimerkiksi viranomaistahot, muut alalla toimijat tai järjestöt. Yhteistyö muiden tahojen kanssa on hyvin merkittävää, sillä vain niin voidaan saada aikaan kestävää muutosta niin toimialakohtaisesti kuin laajemmin yhteiskunnan tasolla.

6.2.1 Tiedonkeruu sidosryhmiltä

Intrum, Lowell ja Ropo Capital ovat ymmärtäneet, että tehdäkseen sidosryhmien näkökulmasta parempaa työtä yhteiskuntavastuun osalta, tulee sidosryhmien odotuksia ja näkemyksiä ymmärtää mahdollisimman hyvin. Ymmärryksen parantamiseksi yritykset ovat suorittaneet tutkimuksia, haastatteluja sekä kyselyitä sidosryhmien keskuudessa.

Intrum on toteuttanut tutkimuksia, haastatteluja ja kyselyitä eri sidosryhmilleen. Vuosittainen yhtenäistetty asiakaskysely on tarjonnut arvokasta tietoa asiakastyytyväisyydestä yrityksen koko toiminta-alueella. Lisäksi yritys on järjestänyt syvällisiä haastatteluja suurimpien osakkeenomistajien ja työntekijäfoorumien kanssa, mikä on luonut perustan vastuullisuusstrategialle. Työntekijöiden ajatuksia kartoitetaan vuosittaisen MyVoice-kyselyn kautta. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 112.)

Vuonna 2021 Intrum on käynyt keskusteluja Euroopan kuluttajavelkaviraston edustajien ja sisäisten sidosryhmien kanssa keskittyen erityisesti ihmisoikeuksiin. Intrum on käynyt myös aktiivista vuoropuhelua Euroopan unionissa ja paikallisella tasolla tulevasta säätelystä. Nämä ovat tarjonneet tärkeää tietoa strategiatyöhön, jota yritys toteutti vuoden 2022 aikana. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 112.)

Lowell on toteuttanut säännöllisesti tutkimuksia, haastatteluja ja kyselyjä eri sidosryhmilleen. Näitä ovat olleet muun muassa henkilöhaastattelut, tutkimukset ja vuosittaiset työntekijäkyselyt, joissa selvitetään työntekijöiden odotuksia yritystä kohtaan sekä työntekijöiden näkemyksiä eri aiheista, kuten yhdenvertaisista mahdollisuuksista. Nämä tarjoavat yritykselle arvokasta tietoa siitä, mitä työntekijät odottavat yritykseltä ja mitkä ovat yrityksen vahvuudet sekä erottuvuustekijät. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 10, 19–20, 31.)

Lowell on teettänyt asiakkaiden keskuudessa tyytyväisyyskyselyn Saksassa, Itävallassa ja Sveitsissä. Siinä kysyttiin yrityksen ongelmanratkaisun tehokkuudesta, asiakaskohtaamisen ystävällisyydestä ja reilusta asiakaskohtaamisesta. Tämän lisäksi Iso-Britanniassa ja Saksassa Lowell on toteuttanut tutkimuksia, joissa on tutkittu esimerkiksi taloudellisia väärinkäytöksiä, petoksia sekä opintoihin liittyvää velanottoa. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 10, 27.)

Ropo Capital toteutti vuoden 2022 aikana kyselyjä ja haastatteluja eri sidosryhmilleen, jotka ovat olennaisia organisaation toiminnalle ja kehitykselle. Näihin kuuluivat vuosittain tehtävä työntekijäsitoumuskysely, suoritusarvioinnit sekä työsuhteen päättymiseen liittyvät haastattelut. Kyselyiden ja haastatteluiden kautta arvioitiin työntekijöiden tyytyväisyyttä. Tämän lisäksi Ropo Capital on vuoden aikana suorittanut haastatteluja omistajille, asiakkaille ja johtoryhmälle liittyen yrityksen suorittamaan olennaisuusanalyysiin. Työntekijöille on olennaisuusanalyysiä varten suoritettu kysely. Haastatteluiden ja kyselyiden kautta on pyritty tunnistamaan ja priorisoimaan ne asiat, jotka ovat merkityksellisiä yrityksen liiketoiminnalle ja sidosryhmille. (Sustainability Report 2022, 11, 19.)

6.2.2 Konkreettiset toimet yhteiskuntavastuun edistämiseksi

Intrum, Lowell ja Ropo Capital ovat kaikki panostaneet työntekijöidensä hyvinvointiin ja sitoutumiseen erilaisin toimin. Lowell ja Ropo Capital tuovat kuitenkin Intrumiin verrattuna laajemmin vastuullisuusraporteissaan esiin toimia, joita ne ovat tehneet työntekijöidensä eteen.

Intrum on toteuttanut niin laajemman kyselyn kuin myös useamman pienemmän kyselyn, jossa kartoitetaan työntekijöiden sitoutumista, motivaatiota ja hyvinvointia. Se on myös ottanut käyttöön Enterprise Operating Model:n, minkä yksi painopistealueista on sisäisen liikkuvuuden edistäminen. Lisäksi yritys on käynnistänyt vuonna 2022 muutosjohtamisohjelman parantaakseen työntekijöiden hallintaa ja osallistamista. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 29–30.)

Lowell on kehittänyt useita ohjelmia ja toimenpiteitä, jotka tukevat työntekijöiden hyvinvointia ja sitoutumista. Se on laatinut toimintaohjeet konsernissa määrittelemään yrityksen toimintatavat ja työntekijöiltä odotettavat käytännöt. Lisäksi yritys tarjoaa ohjeistusta hybridityön johtamiseen, johtamisen kehitysohjelman ja työnantajan arvolupauksen. Tukitoimina ovat myös terveys- ja turvallisuuspolitiikat sekä paikalliset asiantuntijat ja tukiohjelmat työntekijöille vaikeiden taloudellisten aikojen takia. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 18, 29.)

Ropo Capital on lanseerannut konsernitasoisen työntekijäkoulutusohjelman, joka kattaa useita aihealueita kuten tietoturva, työympäristö, rekrytointi, monimuotoisuus ja inklusio sekä palkkaus. Se on myös kerännyt tietoa työolojen parantamiseksi vuosittaisilla työntekijäsitoumuskyselyillä, suoritusarvioinneilla ja haastatteluilla työsuhteen päätyttyä. Lisäksi Ropo Capital on ottanut käyttöön konsernin laajuisen työympäristöpolitiikan ja määritellyt erilaisia politiikkoja eri toiminta-alueillaan. Ruotsissa on esimerkiksi määritelty politiikat liittyen työympäristöön, uhkaan ja väkivaltaan, tasa-arvoon ja monimuotoisuuteen sekä kaltoinkohteluun. (Sustainability Report 2022, 15, 19–20.)

Ropo Capital tarjoaa erilaisia etuja ja tukitoimia työntekijöilleen, kuten vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen Suomessa ja terveydenhuoltovakuutuksen Norjassa. Lisäksi se tarjoaa lisäkoulutusta johtajille ja tiiminvetäjille. Työntekijöiden sitouttamiseksi Ropo Capital keskittyy tulevaisuudessa

muun muassa työn ja vapaa-ajan tasapainoon, mielenterveystukeen ja työntekijöiden etujen lisäämiseen. (Sustainability Report 2022, 16, 21, 36.)

Intrum, Lowell ja Ropo Capital ovat raportoineet vastuullisuusraporteissaan myös muiden sidosryhmien osalta konkreettisia toimista yhteiskuntavastuun osalta. Muihin sidosryhmiin kuuluvat muun muassa asiakkaat sekä viranomaiset.

Intrum on keskittynyt varmistamaan asiakkaiden oikeudenmukaista kohtelua luomalla kaikkia markkinoita koskevat Treating Customers Fairly-ohjeet, jotka sisältävät erityiset käytännöt koronaviruksen vaikutusten lieventämiseksi, kuten maksusuunnitelmien pidentämisen ja maksujen tilapäisen keskeyttämisen. Intrum on myös sitoutunut noudattamaan European Data Protection Boardin hyväksymää eurooppalaista perintäalan tietosuojakoodistoa kaikissa yrityksen sopimuksissa. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 25, 36.)

Lowell perustaa vuonna 2023 uuden vastuullisuuskomitean, jonka tehtävänä on seurata vastuullisuusstrategian vastaanottoa sidosryhmien keskuudessa ja verrata sen toteutusta kilpailijoihin. Lisäksi Lowell jakaa tietoa viranomaisille viranomaisten ymmärryksen lisäämiseksi toimialasta ja järjestää asiakaswebinaareja. Tästä esimerkkinä on Pohjoismaissa toteutettu asiakaswebinaari, joka oli suunnattu vuokranantajille. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 21, 44.)

Ropo Capital pyrkii lisäämään vastuullisuustietoisuutta sisäisten webinaarien avulla ja tunnistamaan yritykseen kohdistuvat riskit. Kriittisiksi riskeiksi yhteiskuntavastuun osalta se on tunnistanut automaation, digitalisaation sekä monimuotoisuuden. Seurannassa olevana riskinä Ropo Capitalilla on ihmisoikeudet. (Sustainability Report 2022, 10, 36.)

Ihmisoikeuskeskuksen asiantuntija Susan Villa (2023) kertoo, että vuonna 2023 päivitettyssä versiossa OECD:n ohjeissa monikansallisille yrityksille korostetaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten ja ryhmien erityistä huomioon ottamista. Lowell ja Ropo Capital ovat tuoneet selkeästi esiin raporteissaan toimia, joilla ne varmistavat haavoittuvassa olevien asiakkaiden suojelun ja kohtelun kunnioittavasti.

Lowellilla on Customer in Vulnerable Situations-politiikka, jonka pohjalta kaikille työntekijöille järjestetään koulutus. Lisäksi Lowellilla on erityistiimi, jonka tarkoitus on palvella erityisen huonossa asemassa olevia asiakkaita. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 13.)

Ropo Capital pyrkii varmistamaan sosiaalisesti kestävät palvelut niin, että asiakas pystyy käyttämään niitä omilla ehdoillaan. Yrityksessä noudatetaan Web Content Accessibility Guidelines-saavutettavuusohjeita. (Sustainability Report 2022, 31.) Ohjeet koskevat sitä, kuinka tieto ja palvelut tuodaan kaikkien käyttäjien saataville riippumatta heidän rajoitteistaan (Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.1 2023).

6.2.3 Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Intrum kertoo vastuullisuusraportissaan laajasti sen yhteistöistä eri tahojen kanssa alan kehittämiseksi vastuullisempaan suuntaan. Yhteistyötahoja ovat muun muassa lainsäätäjät, viranomaiset sekä toimialan muut yritykset. Yritys kuuluu lukuisiin kansallisiin yhdistyksiin sekä myös kansainväliseen The Federation of European National Collection Associationiin, joka on Euroopan kansallisten perintäyhdistysten liitto. Pohjoismaita tarkasteltaessa Intrum kuuluu seuraaviin järjestöihin: Luottoalan asiantuntijat Ry, Svensk Inkasso, Finans Norge, Danish Collection Companies' Branch Organisation sekä The Danish Chamber of Commerce. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 119.)

Sen lisäksi, että Intrum tekee jo laajasti yhteistyötä eri tahojen kanssa, se on myös laatinut tarkkoja avainsuorituskykymittareita ylläpitääkseen suhteita päättäjien kanssa. Intrum on laatinut tavoitteita 22 toimintamaahansa. Pohjoismaissa tavoitteet koskevat sitä, että se tavoittelee olevansa Suomessa luotonhallintayritysten yhdistyksen puheenjohtaja, jota virkamiehet ja kunnat konsultoivat uusista lainsäädäntöaloitteista. Ruotsissa tavoite on säilyttää jäsenyys Svensk Inkasso perintäalan yhdistyksessä, ja siten olla konsultoituna erilaisista toimialakohtaisista hallituksen esityksistä. Norjassa tavoitteena on jatkaa jäsenyyttä Finans Norgessa, joka on paikallinen toimialaliitto. Intrum tukee aloitteita sähköisen luotonhallinnan mahdollistamiseksi Elektronisk Handels Formatin kautta. Tanskassa tavoite on jäsenyys Dansk Inkasso yhdistyksessä, joka on viime vuosina lisännyt poliittista aktiivisuuttaan. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 120.)

Lowell tekee yhteistyötä useiden tahojen kanssa. Se on osa YK:n Global Compact-verkostoa. Se työskentelee yhteistyössä Credit Service Accosiaten kanssa Iso-Britanniassa ja on jäsenenä UK Financial Vulnerability Academyssa. Saksassa, Itävallassa ja Sveitsissä se kuuluu Federal Association of German Debt Collection Companies-yhdistykseen. Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa Lowell kuuluu perintäalan yhdistyksiin. Toimimalla yhteistyössä alan muiden toimijoiden sekä lainsäätäjien kanssa se pyrkii nostamaan vaatimustasoa oikeudenmukaiselle perinnälle sekä edistämään käytännesääntöjä. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 4, 22.)

Ropo Capital on sitoutunut Suomen Perintätoimistojen Liiton vastuullisen perinnän periaatteisiin jäsenyyden kautta. Se tekee myös yhteistyötä viranomaisten kanssa tarjoamalla työntekijöilleen koulutuksia useilla eri osa-alueilla. Aluehallintoviraston kanssa se tekee yhteistyötä hyvien perintätapojen koulutuksen osalta. Keskusrikospoliisin kanssa yritys tarjoaa työntekijöilleen koulutusta liittyen rahanpesun torjuntaan ja poliisin toimesta koulutetaan henkilöstöä liittyen tiettyjen rikosten tutkintaan. Lisäksi työntekijät saavat toimeenpanoviraston kautta koulutusta IT-järjestelmiin ja lainsäädännön perusteisiin. (Sustainability Report 2022, 27.)

6.3 Taloudellinen vastuu

Taloudellisen vastuun osalta vertaillaan yrityksiä monimuotoisuuden sekä taloudellista vastuuta edistävien toimien osalta. Monimuotoisuuden osalta yrityksistä tarkastellaan sitä, mitä ne tuovat esiin käsitellessään monimuotoisuutta ja pyritään löytämään, painottavatko ne jotain tiettyä osa-aluetta muita enemmän. Taloudellista vastuuta edistäviä toimia yrityksiltä poimitaan laaja-alaisesti.

6.3.1 Monimuotoisuus

Intrum kuvaa vastuullisuusraportissaan kattavasti taulukoiden avulla, minkälaista henkilöstöä sillä työskentelee. Vastuullisuusraportissa tuodaan esiin yrityksen sukupuolijakauma, työntekijöiden ikäjakauma, henkilöstön vaihtuvuus eri toimintamaissa. Intrum kuvaa myös, minkä tyyppisiä työsuhteita henkilöstöllä on ja niiden jakautumisen sukupuolten sekä toimintamaiden välillä. Lisäksi sen vastuullisuusraportissa tuodaan esiin, kuinka työntekijät jakautuvat eri työtehtäviin. Taulukoiden pohjalta saa kattavan kuvan yrityksen työntekijöistä ja esimerkiksi siitä, että IT-osastolla ja

operatiivisissa tehtävissä työskentelee molemmissa 33 prosenttia kokopäiväisistä Intrumin työntekijöistä. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 116–118.)

Intrum tuo vastuullisuusraportissaan esiin sukupuolijakauman eri organisaation osissa. Sen johtotehtävissä on huomattavasti enemmän miehiä verrattuna naisiin. Intrumin konsernin johtoryhmästä 69 prosenttia on miehiä ja 31 prosenttia naisia. Hallituksen jäsenistä 62 prosenttia on miehiä ja 38 prosenttia naisia. Työntekijöiden kohdalla taas 61 prosenttia työntekijöistä on naisia ja 39 prosenttia miehiä. Intrum tuo esiin vastuullisuusraportissaan yrityksen moninaisuutta myös kansalaisuuksien ja kielten moninaisuuden osalta. Yrityksen työntekijät palvelevat asiakkaita 38 eri kielellä ja ovat peräisin 91 eri maasta. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 116–117.)

Lowell tuo vastuullisuusraportissaan monimuotoisuuden osalta esiin vahvasti naisten asemaa yrityksessä. Se perustelee voimakasta keskittymistä sukupuolten tasa-arvoon sillä, että yrityksessä on näkyvä ero sukupuolijakaumassa organisaation johtotason tehtävissä. Yritys on perustanut Iso-Britanniassa sekä Pohjoismaissa naisten verkostot, joiden tavoitteena on varmistaa tasa-arvoiset mahdollisuudet työpaikalla. Sen tavoitteena on auttaa naisia urakehityksen ohjauksessa ja inspiroimisessa keskusteluiden, valmennusohjelmien sekä työpajojen kautta. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 31–32.)

Lowellin johtoryhmästä 68 prosenttia on miehiä ja 32 prosenttia naisia. Työntekijöiden kohdalla yli 60 prosenttia on naisia. Lowellilla on konsernin laajuisesti tavoitteena tasapainottaa johtotehtävissä toimivien sukupuolijakaumaa. Vuoteen 2025 mennessä se tavoittelee tilannetta, jossa 40 prosenttia johtotehtävissä työskentelevistä olisi naisia. Tavoitteen saavuttamiseksi Lowell on ottanut käyttöön muun muassa politiikan, jossa otetaan huomioon naiset entistä paremmin rekrytointivaiheessa. Tämä koskee niin yrityksen sisäisesti tekemiä rekrytointeja kuin ulkopuolisten tahojen suorittamia rekrytointeja. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 31–32.)

Ropo Capital tuo Intrumin tapaan vastuullisuusraportissaan hyvin esiin henkilöstöön liittyviä tietoja taulukoiden avulla. Raportissa Ropo Capital kuvaa toimintamaiden osalta, minkälaisia työsuhteita henkilöstöllä on ja kuinka ne jakautuvat sukupuolten välille. Tämän lisäksi Ropo Capital tuo

esiin eri työtehtävien sukupuoli- sekä ikäjakaumat, vanhempainvapaitten käytön sukupuolten välillä ja uusien työntekijöiden sekä lähteneiden jakauman niin sukupuolten, iän kuin toimintamaiden välillä. (Sustainability Report 2022, 16–18.)

Ropo Capitalin hallituksesta 83 prosenttia on miehiä ja 17 prosenttia naisia. Konsernin johtoryhmään kuuluvista 86 prosenttia on miehiä ja 14 prosenttia naisia. Kun taas tarkastellaan paikallista johtoa, niin 63 prosenttia on miehiä ja 37 prosenttia naisia. Esihenkilöinä toimivista 48 prosenttia on miehiä ja 52 prosenttia naisia. Työntekijöiden sukupuolijakauma on myös niin, että 48 prosenttia on naisia ja 52 prosenttia miehiä. (Sustainability Report 2022, 17.)

Kaikkien kolmen yrityksen kohdalla voidaan sanoa, että niiden sukupuolijakaumat vastaavat pitkälti toisiaan. Työntekijöiden kohdalla naisia on enemmän kuin miehiä ja mitä korkeammalle menään yrityksen hierarkiassa niin naisten osuus vähenee ja miesten kasvaa.

Lowell tuo vastuullisuusraportissaan kolmesta yrityksestä kattavimmin esiin toimia, joiden avulla se pyrkii tulevaisuudessa kaventamaan sukupuolijakaumassa olevaa eroa johtotason tehtävien osalta. Intrum erottuu Lowellista ja Ropo Capitalista siinä, että se tuo monimuotoisuuttaan kattavimmin esiin sisällyttäen siihen myös esimerkiksi eri kulttuurien tarkastelun. Intrum ja Ropo Capital kuvaavat henkilöstöään taulukoiden avulla paremmin kuin Lowell, jolta jäi henkilöstön kuvaus vastuullisuusraportissa hyvin vähäiseksi.

6.3.2 Toimet taloudellisen vastuun edistämiseksi

Intrum on ottanut käyttöön "Know Your Client"-prosesseja, jotka auttavat vähentämään rahanpesun riskiä. Näiden prosessien avulla yritys pystyy tunnistamaan ja seulomaan potentiaalisia riskejä ennakoivasti. Intrum toteuttaa vuosittain korruptioriskeihin liittyvät riskiarvioinnit. Riskiarvioinnit se tekee maantieteellisesti, toimialoittain ja tuotteittain sekä sisäisesti organisaatiossa, missä riskiprofiili voi vaihdella eri toimintojen välillä. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 36, 118.)

Intrum on panostanut whistleblowing-kanavaan, joka on käytössä kaikilla kansallisilla kielillä, joilla yritys toimii. Tämä kanava tarjoaa työntekijöille mahdollisuuden ilmoittaa epäilyttävistä tai laitto-

mista toimista luottamuksellisesti ja nimettömästi. Intrum ylläpitää myös läheisiä suhteita päätöksentekijöihin ja eri organisaatioihin. Se pyrkii toimialaosaamisensa avulla kehittämään luotonhallinta-alaa kohti vastuullisempaa suuntaa. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 38, 112.)

Lowell tuo vastuullisuusraportissaan esiin hyvin laajasti toimiaan taloudellisen vastuun edistämiseksi. Se osallistuu toimintamaissaan ihmisten taloudellisen osaamisen ja hyvinvoinnin kehittämiseen. Pohjoismaissa yritys on räätälöinyt ylivelkaantumisen hallintaan liittyvän koulutuspaketin parantamaan oppilaiden taloudellista lukutaitoa. Paketti lanseerattiin 2022 Ruotsissa ja otetaan käyttöön 2023 alkuvuodesta myös kolmessa muussa Pohjoismaassa. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 25–26.) Lisäksi Lowell pyrkii työntekijöiden koulutusten avulla parantamaan heidän valmiuksiaan korruptiontorjunnassa (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 39).

Iso-Britanniassa, Saksassa, Itävallassa ja Sveitsissä Lowell tekee yhteistyötä kahden sovelluksen tarjoajan kanssa. Sovellukset auttavat ihmisiä rahanhallinnassa ja niiden avulla ihmiset voivat parantaa taloudenhallinta taitojaan. Lowell toimii myös yhteistyössä The Centre for Social Justice-järjestön kanssa Iso-Britanniassa. Yhteistyön tarkoituksena on kerätä tietoa muuttuvasta taloudellisesta tilanteesta ja taloudellisen lukutaidon tasosta ja antaa tutkimusten pohjalta suosituksia hallitukselle niihin liittyvistä toimista. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 14, 23.)

Lowell raportoi kattavasta hyväntekeväisyystoiminnastaan sen toimintamaissa. Iso-Britanniassa se on tehnyt vuonna 2022 yli 80 000 punnan edestä lahjoituksia paikallisille ja kansallisille hyväntekeväisyysjärjestöille. Suomessa Lowell on antanut tukea Ukrainan pakolaisille sekä järjestänyt leirin tuhansille partiolaisille. Lisäksi se pyrkii tukemaan työntekijöiden vapaaehtoistyötä järjestämällä vuotuisen vapaaehtoistyöpäivän Iso-Britanniassa ja Suomessa. Tämä on koettu toimivaksi ja nyt on muodostettu koko organisaatiota koskeva ryhmäohjeistus, joka mahdollistaa vapaaehtoistyön kaikille työntekijöille. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 30.)

Lowellilla on käytössä Intrumin tapaan whistleblowing-kanava, jota Lowell tarkasteli uudelleen vuonna 2022. Se määritteli muun muassa, mitä toimenpiteitä tehdään, kun ilmoitus vastaanotetaan whistleblowing-kanavan kautta. Lowell on laatinut myös kolmansien osapuolien arviointiprosessin, jonka avulla se pystyy kontrolloimaan sen hankintapolitiikkaa. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 41.)

Ropo Capital on laatinut Code of Contact-toimintaohjeet. Toimintaohjeet perustuvat YK:n aloitteen 10 periaatteeseen ja niiden taustalla oleviin sopimuksiin ja julistuksiin. Ropo Capitalilla on tämän lisäksi käytössä ISO 9001-laadunhallintastandardi Suomessa ja Ruotsissa sekä ISAE-3402 type 2 prosessien varmennusstandardi Suomessa ja ISAE-3402 type 1 Ruotsissa ja Norjassa. (Sustainability Report 2022, 7.) Tietoturvaan liittyen se on aloittanut prosessin ISO27001-sertifikaatin hakemiseksi. Siihen liittyy IT-tietoturva, kyberturvallisuus ja yksityisyydensuoja. (Sustainability Report 2022, 25.)

Ropo Capital on luonut ryhmän korruptionvastaiseen työhön ja sen koulutuksen kehittämiseksi kaikille työntekijöilleen. Ryhmän tehtävänä on hoitaa asiakkaiden tunnistaminen ja rahanpesun vastaiset käytännöt. Ropo Capital viimeisteli vuonna 2022 ryhmänlaajuiset rahanpesunvastaiset politiikat. Se aikoo ottaa nämä käyttöön vuonna 2023 pakollisen työntekijäkoulutuksen yhteydessä. (Sustainability Report 2022, 23.)

Ropo Capitalilla on myös käytössä whistleblowing-kanava. Vuonna 2022 se laajensi sen käyttöön myös organisaation ulkopuolelle. (Sustainability Report 2022, 24.) Lisäksi Ropo Capital on poissulkenut asiakkaita tietyin kriteerein. Tällaisia yrityksiä ovat muun muassa pikavippejä tai uhkapelejä tarjoavat yritykset. Se perustelee asiakkaiden poissulkemista arvoilla ja palvelumissiolla, joka on vähentää maksuvaikeuksia ja ylivelkaantumista. (Sustainability Report 2022, 28.)

Lowell erottuu edukseen tarkasteltaessa konkreettisia toimia taloudellisen vastuun osalta. Se raportoi kattavasti sen eri toimista eri toimintamaissa. Lowell tuo esiin hyvin konkreettisia toimia, jotka ovat linjassa sen kuvaamiin tavoitteisiin taloudellisen vastuun näkökulmasta.

6.4 Agenda2030-toimintaohjelman tavoitteet

Seuraavaksi vertaillaan, mihin tavoitteisiin Intrum ja Lowell ovat sitoutuneet Agenda2030:n osalta ja miten ne raportoivat edistävänsä toiminnassaan näiden tavoitteiden toteutumista. Ropo Capital ei tuonut vastuullisuusraportissaan esiin, että se olisi sitoutunut noudattamaan Agenda2030-tavoitteita, joten Ropo Capital jää tästä vertailusta pois.

Intrum ja Lowell ovat tunnistaneet Agenda2030-toimintaohjelmasta hyvin samankaltaisia tavoitteita, joita ne aikovat edistää omalla toiminnallaan. Molemmat yritykset ovat asettaneet tavoitteeksi edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa. Tämä on Agenda2030 tavoitteissa kohta 5. Molemmat yritykset nostavat kohdasta 5 esiin alatavoitteen 5.5. Alatavoite on varmistaa naisten täysi ja tehokas osallistuminen sekä yhtäläiset mahdollisuudet johtamiseen kaikilla päätöksenteon tasoilla poliittisessa, taloudellisessa ja julkisessa elämässä (Revised list of global Sustainable Development Goal indicators 2017, 8).

Intrum pyrkii täyttämään alatavoitteen 5.5 lisäämällä tasapainoa miesten ja naisten välillä koko organisaatiossa sekä johtotehtävissä (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 113). Lowell taas pyrkii parantamaan sukupuolten monimuotoisuutta ylemmällä johtotasolla ja toimitusjohtajatasolla varmistakseen, että naisilla on yhtäläinen osallistuminen päätöksentekoon (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 60).

Toisena yhtenäisenä tavoitteena Agenda2030-toimintaohjelmasta Intrum ja Lowell ovat nostaneet kohdan 8, joka koskee ihmisarvoista työtä ja talouskasvua. Molemmat yrityksistä ovat poimineet tämän alta alatavoitteen 8.10. Se koskee yleistä pääsyä pankki-, vakuutus- ja rahoituspalveluihin. Intrum edistää tätä tavoitetta keskittymällä eettiseen asiakaskohteluun ja auttamalla asiakkaita löytämään tie takaisin terveeseen henkilökohtaiseen talouteen. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 113.) Lowell edistää 8.10. alatavoitetta mahdollistamalla asiakkaille laajemman taloudellisen terveyden yrityksen tarjoamien palveluiden ja tuen avulla (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 60).

Intrum on tämän lisäksi nostanut kohdasta 8 kaksi muuta alatavoitetta, joita se edistää. Alatavoite 8.3. koskee työpaikkojen luomista ja kasvavien yritysten tukemista politiikoilla. Intrum kertoo edistävänsä tätä tavoitetta auttamalla asiakkaita saamaan maksun myymistensä tuotteista ja palveluista ja mahdollistamalla sitä kautta yritysten kehittymisen sen koosta tai toimialasta riippumatta. Toinen kohdan 8 alatavoite, jota Intrum raportoi edistävänsä on 8.8. Tämä koskettaa työntekijöiden oikeuksien suojelemista ja turvallisten työympäristöjen edistämistä. Intrum kertoo pyrkivänsä tunnistamaan vuosittaisen työntekijäkyselyn avulla kehityskohteita, jotta työntekijöillä olisi suotuisampi työympäristö. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 113.)

Intrum ja Lowell ovat molemmat nostaneet Agenda2030-tavoitteista esiin kohdan 13, joka koskee ilmastotekoja. Tavoitteen alakohdista molemmat ovat valinneet kohdan 13.2. Tämä liittyy ilmastomuutoksen torjuntatoimenpiteiden integroimiseen niin organisaation politiikoihin kuin suunnitteluun. Intrum edistää tavoitetta asettamalla ympäristön ja ilmaston korkealle agendassaan. Se pyrkii selkeiden tavoitteiden ja toimintasuunnitelmien avulla edistämään ilmastomuutoksen torjuntaa. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 113.) Lowell pyrkii edistämään 13.2. alatavoitetta sisällyttämällä ilmastomuutoksen torjuntatoimenpiteet kansallisiin politiikoihin, strategioihin ja suunnitteluun (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 60).

Lowell on näiden lisäksi nostanut vielä Agenda2030-toimintaohjelman tavoitteista esiin kohdat 1 ja 17. Kohdasta 1 se on nostanut esiin alatavoitteen 1.2. Tämä kohdan tavoitteena on vähentää 2030 mennessä vähintään puolella miesten, naisten ja lasten osuutta kaikissa ikäryhmissä, jotka elävät köyhydessä kaikilla sen ulottuvuuksilla. Tässä otetaan huomioon kansalliset määritelmät. Lowellin aloitteet, jotka parantavat taloudellista turvallisuutta ja käsittelevät velkaa haavoittuvassa asemassa olevilla asiakkailla, edistävät köyhyyden vähentämistä ja taloudellisen vakauden lisäämistä. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 60.)

Lowell on poiminut kohdasta 17 alatavoitteen 17.17. Sen tavoitteena on kannustaa ja edistää tehokkaita julkisia, julkisen ja yksityisen sektorin välisiä sekä kansalaisyhteiskunnan kumppanuuksia hyödyntäen kumppanien kokemusta ja resursointistrategioita. Lowell pyrkii täyttämään tavoitteen

parantamalla toimialan käsitystä ja ymmärrystä sekä edistämällä laajempaa yhteiskunnallista tietoa taloudellisesta haavoittuvuudesta ja velanhallinnasta. (Making credit work better for all. Sustainability Report 2022, 60.)

7 Intrum SWOT-analyysi

Taulukossa 2 on kuvattu SWOT-analyysia käyttäen toimeksiantajayritys Intrumin vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia vastuullisuusraportoinnin osalta. Nämä ovat poimittu yritysten vertailussa esiin nousseiden tulosten pohjalta.

Taulukko 2: Intrum SWOT-analyysi.

Vahvuudet	Heikkoudet
Scope 1, 2 ja 3 luokat raportoitu selkeästi ja kattavasti sekä tulevat kehitysaskleet tunnistettu niiden osalta.	Paljon raportoitu yleisellä tasolla, esim eri toimintamaista olisi voinut olla tietoa eriteltyinä enemmän.
Henkilöstö kuvattu kattavasti.	Haavoittuvassa asemassa olevia ei ole juurikaan tuotu esiin. Ero selkeä vertailtaviin yrityksiin.
Tietosuojasta raportoitu avoimesti.	Työntekijöiden hyvinvoinnin edistämisestä ei juurikaan tietoa.
Laaaja-alainen yhteistyö eri tahojen kanssa, niin oman toiminnan kuin alan kehittämiseksi.	
Sitoutunut noudattamaan Agenda2030-tavoitteita ja valitut tavoitteet perusteltu hyvin.	
Mahdollisuudet	Uhat
Vastuullisuusraportin ydinkohdat selkeämmin esiin lukijalle.	Toimii vertailtavia yrityksiä laajemmalla toiminta-alueella, jolloin yhtä yksityiskohtaisen raportoinnin tekeminen hyvin haasteellista.
Raporttiin selkeämpiä tavoitteita sekä konkreettiset askeleet tavoitteiden saavuttamiseen.	Valinnut raportointitavaksi hyvin asiapitoisen sisällön, joka sisältää numeraalista tietoa paljon. → Voi karsia osaa raportin lukijakunnasta.
Omien vahvuuksien esiin nostamista selkeämmin.	Vastuullisuusraportti useammassa osassa osana vuosikertomusta.

SWOT-analyysi on kehitetty Yhdysvalloissa 1960-luvulla ja on monien kotimaisten ja ulkomaisten tutkimusten mukaan liikkeenjohdon suosituin yksittäinen strategiatyökalu. Se vertailee yrityksen vahvuuksia ja heikkouksia kilpailuympäristön luomiin uhkiin ja mahdollisuuksiin. SWOT-analyysin päämääränä on ensisijaisesti tuottaa analyysiä tutkittavasta kohteesta ja sen perusteella tehdä valintoja ja suunnitelmia toiminnan parantamiseksi. (Vuorinen & Huikkola 2023, 97–98.)

SWOT-analyysi on sitova synteesisinomainen analyysi, joka tarjoaa selkeän kokonaiskuvan yrityksen tilanteesta strategisen päätöksenteon tueksi. Analyysin osa-alueet vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat käsittelevät niin sisäisiä kuin ulkoisia tekijöitä. Sisäisiä tekijöitä ovat vahvuudet sekä heikkoudet ja ulkoisia tekijöitä ovat mahdollisuudet sekä uhat. Sisäiset tekijät ovat nykyhetkessä, kun taas ulkoiset liittyvät tulevaisuuden haasteisiin. (Vuorinen & Huikkola 2023, 97.)

Asiakkaiden henkilökohtaisia ja arkaluonteisia tietoja käsitellessä korostuu erityisesti tietosuojakäytännöt. Intrum on tuonut raportissaan esiin asiakkaiden yksityisyyden loukkauksiin ja asiakastietojen menetyksiin liittyvien perusteltujen valitusten, ulkoisten osapuolten tietosuojaan liittyvien valitusten, tietosuojaviranomaisten tiedusteluiden ja tarkastusten, henkilötietojen loukkausten sekä tietosuojaa koskevien valitusten lukumäärän. (Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy, 118.)

Intrum on raportoinut vastuullisuusraportissaan paljon yleisellä tasolla. Haasteen toki ymmärtää, sillä yritys toimii 25 eri toimintamaassa, joten jokaisen maan konkreettisista toimista tai haasteista ei ole mahdollista raportoidakaan. Intrum voisi kuitenkin miettiä, olisiko mahdollista tuoda eri osa-alueisiin aina jostain tietyistä toimintamaista esimerkki tai jaotella toimintamaita ryhmiin esimerkiksi sijainnin mukaan, niin kuin Lowell oli raportissaan tehnyt.

Merkittävä osa yhteiskuntavastuuta on työntekijöiden hyvinvoinnin edistäminen. Intrum tuo vastuullisuusraportissaan vertailtavia yrityksiä suppeammin esiin toimia, joilla se varmistaa työntekijöiden hyvinvoinnin. Monelle työnhakijalle sekä jo yrityksen palveluksessa olevalle työntekijälle on nykypäivänä merkittävässä roolissa se, kuinka yritys huolehtii työntekijöiden hyvinvoinnista. Intrumin vastuullisuusraportista ei löydy juurikaan toimia, joilla se pitää huolen työntekijöiden hyvinvoinnista. Mikäli se tekee tämän eteen enemmän töitä, olisi tärkeää, että se toisi raportissaan sen esiin. Jos taas Intrumin toimet ovat tämän eteen vähäisiä, on sillä oiva paikka lisätä näitä toimia ja sitä kautta tulla houkuttelevammaksi työnantajaksi.

Intrumilla olisi mahdollista tuoda myös voimakkaammin esiin omia vahvuuksia vastuullisuuden eteen tehdyn työn osalta. Vertailtavat Lowell ja Ropo Capital tuovat raporteissaan selkeämmin

esiin omat vahvuudet vastuullisuusraportin lukijoille. On tärkeä ymmärtää, että vastuullisuusraportin lukijoilla ei luultavasti ole tietoa yrityksen toimista ja sitä kautta vahvuuksista vastuullisuuden eri osa-alueilla. Tämän takia yrityksen tulee pystyä niistä kertomaan raportissaan sen lukijoille.

Intrum on valinnut vastuullisuusraporttiinsa hyvin asiapitoisen lähestymistavan. Asiat tuodaan esiin hyvin suoraan ja yritys käyttää paljon numeraalista esitystapaa raportoinnissaan. Tämä ei missään nimessä ole huono tai väärä tapa tuoda asioita esiin, ja kuten Kurittu (2018, 28) kertoi yritys voi valikoida GRI-standardien mukaan vastuullisuusraportin sisällön huomioiden myös sitä, mitkä sidosryhmät sen todennäköisimmin lukevat. Lowellin ja Ropo Capitalin valitsema hieman kerronnallisempi raportointitapa tekee kuitenkin näiden yritysten vastuullisuusraporteista helpommin lähestyttävät.

Aiemmin mainittu vastuullisuusraportin selkeyttäminen tulee esiin myös siinä, että Intrumin vastuullisuusraportti on jaettu kahteen eri osaan vuosikertomuksessa. Tämä tekee siitä hieman vaikeaselkoisen erityisesti lukijoille, jotka haluavat lukea pelkän vastuullisuutta koskevan osuuden yrityksen vuosikertomuksesta.

8 Pohdinta ja johtopäätökset

Opinnäytetyön aihe valikoitu toimeksiantajan kanssa käydyn keskustelun pohjalta. Toimeksiantajan suunnalta tuli ehdotus, että luotonhallintapalveluita tarjoavien yritysten vastuullisuusraportointiin ja vastuullisuustyöhön liittyen voisi tehdä tutkimuksen. Opinnäytetyöprosessin edetessä aihe tarkentui siihen, että opinnäytetyössä tutkitaan nimenomaan kolmen luotonhallintapalveluita tarjoavan yrityksen vastuullisuusraportteja. Rajaus tehtiin, jotta aineisto pysyisi hallittavan kokoisena opinnäytetyön laajuus ja vaatimukset huomioon ottaen.

Aiheen valintaan vaikutti myös se, että vastuullisuusraportointi muuttuu ja yritysten velvoitteet sen osalta kasvavat kovaa vauhtia. Tästä esimerkkinä CSRD-direktiivi, joka astuu voimaan asteittain koskemaan yrityksiä. CSRD-direktiivin johdosta yritysten velvoitteet vastuullisuudesta raportoitavan tiedon varmistamiseksi kasvavat (Breukers 2023). Tämän lisäksi yrityksen on otettava huomioon direktiivin astuessa voimaan kaksoisolennaisuuden periaatteet (Stroehle ym. 2022).

Opinnäytetyön tavoitteena oli verrata kolmen luotonhallintapalveluita tarjoavan yrityksen vastuullisuusraportteja. Vertailun kautta pyrittiin tuomaan toimeksiantajayritys Intrumille tietoa sen vastuullisuusraportointiin liittyen, ja miten se suhteutuu tässä verrattuna muihin toimialalla toimiviin yrityksiin. Opinnäytetyössä tehdyn yritysten vertailun perusteella laadittiin myös SWOT-analyysi Intrumille, jonka tavoitteena oli tuoda tutkimuksessa löydetyt tulokset selkeämpään muotoon toimeksiantajayritykselle.

Opinnäytetyön tietoperustan avulla pyrittiin tuomaan esiin vastuullisuusraportointiin liittyviä vaatimuksia, jotka koskevat luotonhallintapalveluita tarjoavia yrityksiä. Opinnäytetyön tietoperustaan valikoitui aiheiksi ympäristövastuu, yhteiskuntavastuu, taloudellinen vastuu ja hyvä hallintotapa, Euroopan unionin lainsäädäntö, Suomen lainsäädäntö, kansainvälisesti tunnustetut ohjeet ja periaatteet sekä raportointiohjeista GRI- ja SASB-standardi.

Tietoperustan rajaus vaati pohdintaa, sillä vastuullisuusraportointi ja erityisesti ESG-aiheet sisältävät valtavan määrän tietoa ja aihealueita. ESG-aiheiden osalta käsiteltäviksi alakohdiksi aiheet pyrittiin rajaamaan sen mukaan, mitkä aiheet koskettavat juuri luotonhallintapalveluita tarjoavia yrityksiä voimakkaimmin. Jälkikäteen tietoperustassa olisi voinut nostaa yhteiskuntavastuun osalta esimerkiksi tietosuojan esiin. Luotonhallintapalveluita tarjoavat yritykset käsittelevät paljon ihmisten arkaluonteisia tietoja, jolloin tietosuoja-asiat tulevat olla yrityksen agendalla hyvin korkealla. Aihealueiden tiedon runsaus johti myös siihen, ettei mihinkään käsiteltävään aiheeseen tullut syväluotaavaa katsausta.

Lainsäädäntöön liittyen pyrittiin Euroopan unionin tasolla rajaamaan vastuullisuusraportointia eniten koskettavat säädökset. Kansainvälisesti tunnustetuista ohjeista ja viitekehyksistä valittiin maailmanlaajuisesti tunnetuimpia ohjeita ja viitekehyksiä. Tämä tehtiin sen takia, että kansainvälisesti tunnetuimmat viitekehykset ovat yrityksen vastuullisuustyön osalta merkittävässä roolissa. Jos yritys saa liitettyä yhteen omat vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet kansainvälisiin ohjeisiin ja viitekehyksiin, on sen helpompi sitouttaa yrityksen toimintaketjun muut toimijat myös yrityksen vastuullisuuteen liittyviin tavoitteisiin.

Tietoperustasta esiin nousi, että luotonhallintapalveluita tarjoavien yritysten tulee raportoida kattavasti kaikista ESG-näkökohdista ja noudattaa lainsäädäntöä, joka heitä koskettaa. Tiivistetysti

voidaan sanoa, että ympäristövastuun osalta merkittäväntä on raportoida päästöistä kattavasti ja luotettavasti. Näin on mahdollista asettaa selkeitä tavoitteita, joiden avulla esimerkiksi voidaan hillitä ilmastonlämpenemistä ja säilyttää luonnonmonimuotoisuus. Yhteiskuntavastuun osalta yritysten tulee raportoida muun muassa ihmisoikeuksien toteuttamisesta sekä sidosryhmien hyvinvoinnista huolehtimisesta. Taloudellista vastuuta ja hyvää hallintotapaa koskien yritysten tulee tuoda vastuullisuusraportissa esiin, kuinka se varmistaa hallinnon moninaisuuden kattavasti. Tämä ei koske vain naisten asemaa, vaan siihen liittyy laajemmin hallituksen ja johtoryhmän jäsenten erilaiset taustat. Lisäksi yritysten olisi hyvä tuoda esiin esimerkiksi vastuullisen palkitsemisen varmistaminen, jonka avulla saadaan ohjattua yksilöiden toimintaa vastuullisempaan suuntaan.

Lainsäädännön osalta tulee huomioida Euroopan unionin tasoinen lainsäädäntö, joita ovat esimerkiksi CSRD-direktiivi sekä voimaan astuva CSDD-direktiivi. Lisäksi yritysten tulee varmistaa, että ne noudattavat kansallista lainsäädäntöä. Yleisesti ottaen yritysten ja sitä kautta myös luotonhallintapalveluita tarjoavien yritysten toiminta ja siitä raportointi ei voi kuitenkaan jäädä vain lainsäädännön noudattamisen tasolle, mikäli se haluaa olla yritysvastuu asioissa edelläkävijänä. Mäenpää (2024) kertoo, että vaikka lainsäädäntö kehittyy yritys vastuuseen liittyen kovaa vauhtia. Tulee yritysten, jotka haluavat tämän yritys vastuun suhteem olla edelläkävijöitä tehdä enemmän, kuin mitä lainsäädäntö velvoittaa. Näistä toimista yrityksen on hyvä raportoida, jotta toimet tulevat myös laajemmin muiden tietoisuuteen.

Kaikkien keskeisimmäksi asiaksi tietoperustassa kuitenkin nousi esiin se, että yritysten tulee tunnistaa vastuullisuustyössään sen toiminnan olennaisimmat vaikutukset ympäröivään yhteiskuntaan ja raportoida niistä vastuullisuusraporteissa. Vaikutusten ollessa negatiivisia yritysten tulee pyrkiä vähentämään niitä ja positiivisia vaikutuksia tulisi taas lisätä. Tämä tulee esiin niin GRI-standardin ohjeissa kuin SASB-standardin ohjeissa. Mikäli jokainen toimija keskittyy sen olennaisimpien vaikutusten kehittämiseen, kokonaisvaikutukset yhteiskunnassa ovat kaikista suurimmat.

Vertailtaviksi kohteiksi tutkimukseen rajattiin ESG-näkökulmat, sillä ne muodostavat loogisen kokonaisuuden tutkimuksen kannalta. Tämä jaottelu tuotti hieman haasteita, sillä esimerkiksi vertailtaessa yritysten konkreettisia toimia, tuli välillä haastavia tilanteita siinä luokitellaanko toimet yhteiskuntavastuun vai taloudellisen vastuun piiriin. Ympäristövastuun osalta askeleet tulevaan,

konkreettiset toimet yhteiskuntavastuun osalta sekä taloudellista vastuuta edistävät toimet rajattiin tutkimukseen mukaan sen takia, koska näiden kautta saadaan kattava käsitys yritysten toiminnasta vastuullisuuden osalta kaikista ESG-näkökulmista.

Tuomi ja Sarajärvi (2018, 149) kertovat, että tutkimuksen eettisyyden kannalta laadukas tutkimussuunnitelma on tärkeässä osassa. Tämä otettiin opinnäytetyössä huomioon ja tutkimussuunnitelmaa tehdessä mietittiin tarkoin tietoperustassa käsiteltävät aihealueet. Lisäksi tutkimussuunnitelmaa tehdessä määriteltiin tarkkaan tutkimusongelma sekä -kysymykset, jotta tutkimukselle saatiin selkeät suuntaviivat.

Hyviin tieteellisiin käytäntöihin kuuluu tutkimusetiikkaa tarkastellessa muun muassa luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto tutkimustyössä. Lisäksi tutkimuksessa tulee edistää tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa aineistojen avoimuutta ja jatkokäyttöä mahdollisuuksien mukaan. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023, 11, 13.) Rehellisyys ja luotettavuus tutkimustyössä korostuivat, sillä tutkimus tehtiin toimeksiantajayritykselle. Tutkimuksen aikana tuli huolehtia rehellisestä yritysten arvioinnista ja toimeksiantajayrityksen kriittisestä tarkastelusta.

Tutkimusetiikka läpäisee koko tutkimuksen teon prosessin. Prosessin aikana tulee huolehtia muun muassa, että tutkimustulosten oikeellisuudesta, tutkimuksessa esiin nousseiden tulosten esittämisestä tiedeyhteisölle sekä tunnustuksen antaminen muiden tutkijoiden töille ja saavutuksille asianmukaisella tavalla. (Kuula 2015.)

Tutkimusmenetelmien luotettavuutta käsitellään yleensä kahden näkökulman kautta, jotka ovat validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa tutkitaan juuri sitä asiaa, mitä on ollut tarkoituskin tutkia, eikä tutkimus rupea laajenemaan sen ulkopuolelle. Reliabiliteetilla taas tarkoitetaan tutkimuksen toistettavuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että toistettaessa tutkimus tulokset olisivat samat. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 160.) Tässä tutkimuksessa on pyritty varmistamaan tutkimuksen validiteetti niin, että tutkimuskysymykset ja -ongelma on määritelty tarkasti. Lisäksi tietoperustan ja tutkimuksessa vertailtavien kohteiden valintaa on pohdittu siitä näkökulmasta, että saataisiin vastattua mahdollisimman hyvin tutkimuskysymyksiin. Reliabiliteetti on tutkimuksessa otettu huomioon esimerkiksi siinä, että on tuotu selkeästi esiin toimintatavat, joiden

avulla yrityksiä on vertailtua. Nämä olivat Excel-taulukoiden käyttö. Lisäksi julkisesti saatavilla oleva tutkimusmateriaali lisää tutkimuksen reliabiliteettia.

Luotettavuuden varmistamiseksi opinnäytetyöprosessi tulee raportoida lukijoille tarkasti. Prosessin tarkan raportoinnin myötä tutkimustulokset tulevat selkeämmiksi ja ymmärrettävämmiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 164.) Opinnäytetyöprosessi on pyritty kuvaamaan työssä mahdollisimman avoimesti. Tarkka raportointitapa taas koskettaa tässä opinnäytetyössä tietoperustaa ja itse tutkimusta tarkastellessa tarkkoja lähdeviitteitä. Tarkat lähdeviitteet tutkimuksessa ovat merkittävässä roolissa, sillä aineistona opinnäytetyössä käytettiin Intrumin, Lowellin ja Ropo Capitalin julkisia vastuullisuusraportteja vuodelta 2022. Tutkimuksessa raportoidaan yritysten raporteissa esiin tuomiin yksityiskohtiin, joita olivat esimerkiksi tarkat standardit sekä yhteistyöorganisaatiot.

Tutkimuksessa esiin nousseet Intrumin, Lowellin ja Ropo Capitalin keskeisimmät yhtäläisyydet ympäristövastuun, yhteiskuntavastuun sekä taloudellisen vastuun osalta on tuotu esiin kuviossa 6. Erot ovat nousseet esiin tutkimusaineistosta eli vertailtavien yritysten vastuullisuusraporteista.

KESKEISIMMÄT YHTÄLÄISYYDET		
Ympäristövastuu	Yhteiskuntavastuu	Taloudellinen vastuu
<ul style="list-style-type: none"> • Intrum, Lowell ja Ropo Capital raportoivat Scope 1, 2 ja 3-luokkien avulla päästöitä. • Jokainen yrityksistä pyrkii vähentämään päästöjä, jotka aiheutuvat paperinkulutuksesta, autoilusta sekä energiankulutuksesta toimipisteissään. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jokainen yrityksistä on suorittanut merkittävimpien sidosryhmien keskuudessa tutkimuksia, haastatteluja tai kyselyitä, joiden avulla yritykset ovat pyrkineet ymmärtämään sidosryhmien odotuksia paremmin. • Kaikki tekevät yhteistyötä alan muiden toimijoiden kanssa. Jokainen kuuluu mm. Suomen Perintötoimistojen Liittoon. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jokainen yritys tuonut esiin sukupuolijakaumat niin työntekijöiden kuin ylempien tahojen keskuudessa. • Whistleblowing-kanava käytössä kaikilla. • Jokainen yrityksistä tuo esiin korruptiontorjuntaan liittyviä toimia, joita yrityksillä käytössä.

Kuvio 6: Vertailtavien yritysten keskeisimmät yhtäläisyydet.

Kuvioissa 7 näkyy tutkimuksessa esiin nousseet merkittävimmät eroavaisuudet vertailtavien yritysten osalta, jotka nousivat esiin vastuullisuusraporteista. Eroavaisuudet on myös jaoteltu ympäristövastuuseen, yhteiskuntavastuuseen ja taloudelliseen vastuuseen.

KESKEISIMMÄT EROAVAISUUDET		
Ympäristövastuu	Yhteiskuntavastuu	Taloudellinen vastuu
<ul style="list-style-type: none"> • Scope 1, 2 ja 3-luokissa Intrum on raportoinut Lowellia ja Ropo Capitalia kattavammin. • Ropo Capital tuo Scope 1, 2 ja 3-luokista esiin toimintamaiden eroja. Intrum ja Lowell eivät tuo. • Lowell ja Ropo Capital tuovat Intrumia selkeämmin esiin tulevaisuuden tavoitteet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lowell ja Ropo Capital tuovat esiin, kuinka ne huomioivat toiminnassaan haavoittuvassa asemassa olevat asiakkaat. • Lowell ja Ropo Capital kertovat Intrumia laajemmin toimista työntekijöidensä hyvinvoinnin edistämiseksi. • Intrum raportoi laajemmasta yhteistyöstä Euroopan tasolla muiden tahojen kanssa verrattuna Lowelliin ja Ropo Capitaliin. 	<ul style="list-style-type: none"> • Intrum tuo sen henkilöstön monimuotoisuutta kattavammin esiin verrattuna Lowelliin ja Ropo Capitaliin. • Intrum ja Ropo Capital kuvaavat henkilöstöään taulukoiden avulla selkeämmin kuin Lowell. • Lowell erottuu edukseen Intrumista ja Ropo Capitalista konkreettisten toimien osalta. Lowell raportoi mm. kattavasta hyväntekeväisyystoiminnastaan.

Kuvio 7: Vertailtavien yritysten keskeisimmät eroavaisuudet.

Vertailtavista yrityksistä Intrum ja Ropo Capital käyttivät GRI-standardia raportointiohjeistona, kun taas Lowell käytti SASB-standardia. Tietoperustan pohjalta muodostettuna odotuksena oli, että Lowelin raportti olisi SASB-standardin käyttämisen johdosta asiapitoinen ja painottuisi yrityksen talouden kannalta merkittäviin asioihin ja erityisesti niitä käsitteleviin lukuihin. Tämä ei kuitenkaan ollut lopputulos, vaan esimerkiksi Intrumin vastuullisuusraportti piti sisällään paljon enemmän numeraalista dataa verrattuna Lowelin vastuullisuusraporttiin. Yksi asia, jossa SASB-standardin käyttö tuli Lowelin kohdalla esiin oli, että sen vastuullisuusraportti painottui hyvin voimakkaasti käsittelemään taloudellista vastuuta ja hyvää hallintotapaa sekä yhteiskuntavastuuta. Yritysten vastuullisuusraporttien vertailusta teki hieman haasteellista se, että yritykset ovat eri kokoisia, jolloin vastuullisuusraportit poikkeavat toisistaan hieman enemmän.

Erot toimintamaiden määrässä yrityksillä oli havaittavissa raporteissa selvästi. Tämä näkyi siinä, että Ropo Capitalin ja Lowelin raportit sisälsivät tarkempia tietoja yksittäisten toimintamaiden osalta. Tässä onkin yksi asia, jota Intrum voisi ottaa huomioon vastuullisuusraportoinnissaan. Yksittäisen maan tai pienempien maaryhmien tietoja voisi olla järkevää tuoda vastuullisuusraportissa

tarkemmin esiin tai vaihtoehtoisesti koostaa näitä tietoja muualle julkisesti saataville ja mainita tästä vastuullisuusraportissa.

Yritysten vastuullisuusraportit on muodostettu hieman eri tavoin. Lowell ja Ropo Capital tuovat tekstin avulla tietojaan esiin, kun taas Intrum tuo voimakkaasti vastuullisuusraportissaan tietoja lukijoille lukujen ja taulukoiden kautta. Kerronnallinen tyyli tuo Lowellin ja Ropo Capitalin vastuullisuusraportista sen lukijoille helpommin luettavan. Tässä kuitenkin on myös toinen puoli, sillä vastuullisuusraportilta odotetaan tarkkaa raportointia ja vastuullisuusraporttien vaatimukset kasvavat tulevaisuudessa. Tarkkojen lukujen avulla toiminnasta voidaan raportoida tarkasti ja vaikka niiden tulkitseminen vaatii aikaa ja paneutumista, niiden kautta saa yrityksen suunnasta vastuullisuuden osalta selkeämmän kuvan, kunhan ne ovat valittu tarkoin ja ovat vertailukelpoisia vuodesta toiseen.

Jatkokehityksenä tutkimukselle voisi olla, että keskityttäisiin yhteen ESG-aihealueeseen pelkästään ja yksittäisestä aihealueesta poimittaisiin yksi tarkoin valittu alakohta. Tämä tarkka rajausta mahdollistaisi asian tarkastelun hyvin yksityiskohtaisella tasolla, jolloin yritys saisi kattavammin konkreettisia toimenpide-ehdotuksia sen toimintaa ajatelle. Yksi tutkittava-aihe voisi olla yhteiskuntavastuun osalta työntekijöiden hyvinvoinnista huolehtiminen.

Tutkimus voisi lähteä siitä, että kartoitettaisiin yrityksen toimet työntekijöiden hyvinvoinnin osalta. Tämän jälkeen muodostettaisiin asiantuntijahaastatteluiden avulla kuva siitä, mitkä ovat tärkeät ja toimivat toimet työntekijöiden hyvinvoinnin näkökulmasta. Haastatteluiden pohjalta muodostettaisiin yritykselle kehitysehdotus toimista, joita se voisi tehdä työntekijöiden hyvinvoinnin parantamiseksi. Kehitystyön kannalta olisi tärkeä keskustella yrityksen kanssa siitä, kuinka paljon sillä on resursseja käytettävissä kehitystyötä silmällä pitäen. On turhaa laatia toimia, joita yrityksellä ei ole esimerkiksi rahallisin resurssein mahdollista toteuttaa.

Vastuullisuusraportointi elää murroskohtaa ja erityisesti Euroopan unionin tasolla opinnäytetyötä tehdessä on tapahtunut käännteitä. Euroopan unionissa on käyty kiivasta debattia yritys vastuuseen liittyvän CSDD-direktiivin (2019/1937/EU) osalta, jonka tavoitteena on saattaa eurooppalaiset suuryritykset vastuuseen ihmisoikeus- ja ympäristörikkeistä koko arvoketjussaan. Suomenkin

kanta direktiivin osalta on vaihdellut, mutta loppujen lopuksi yritysvastuuta koskeva direktiivi hyväksyttiin Euroopan unionissa (Pelli, 2024.) Tämä on suuri askel nimenomaan siitä syystä, että suuryritykset veloitetaan direktiivin kautta tarkastelemaan koko toimintaketjunsa toimintaa. Tämän johdosta kerrannaisvaikutukset direktiivillä vastuullisuustyön osalta maailmanlaajuisesti ovat merkittäviä.

Lähteet

Annual and Sustainability Report 2022. Long-term credit management for a sound economy. 2023. Intrum. Viitattu 10.2.2024. <https://www.intrum.com/media/x5mbcdc3/intrum-asr-22.pdf>.

Breukers, L. 2023. EU-direktiivi kiristää yritysvastuuta ja sen varmentamista. Azets Insight Oy. Viitattu 9.11.2023. <https://www.azets.fi/blogi/eu-direktiivi-kiristaa-yritysvastuuta/>.

Corporate sustainability reporting. Europeran Comission. Viitattu 8.11.2023. https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en.

Directive (EU) 2019/1937. Directive Of the European Parliament and Of the Council on Corporate Sustainability Due Diligence and amending Directive (EU) 2019/1937. The Official Journal of the European Union 16.12.2022. Viitattu 8.11.2023. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0071>.

Directive (EU) 2020/852. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088. The Official Journal of the European Union 16.12.2022. Viitattu 8.11.2023. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj>.

Directive (EU) 2022/2464. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting. The Official Journal of the European Union 22.6.2022. Viitattu 8.11.2023. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022L2464>.

Direktiivi yritystoiminnan kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusveloitteesta (Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD). Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 13.11.2023. <https://tem.fi/yritysten-huolellisuusveloitte>.

Direktiivi 2022/2381/EU. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi pörssiyritysten hallintoelinten jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä. Euroopan unionin virallinen lehti 7.12.22. Viitattu 24.4.2024. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX%3A32022L2381>.

ESG-tietojen varmentaminen uuden kestävyysraportointidirektiivin mukaan. 2022. Suomen Tilintarkastajat. Viitattu 9.11.2023. <https://tilintarkastajat.fi/artikkelit/esg-tietojen-varmentaminen-uuden-kestavyysraportointidirektiivin-mukaan/>.

EU Taxonomy: 6 reasons why it's key for Europe's sustainable future. Worldfavor. Viitattu 2.11.2023. <https://blog.worldfavor.com/eu-taxonomy-6-reasons-why-its-key-for-europes-sustainable-future>.

EU Taxonomy Overview. EU Taxonomy Info. Viitattu 1.11.2023. <https://eu-taxonomy.info/info/eu-taxonomy-overview>.

Figure SPM.8. 2021. IPCC. Viitattu 15.1.2024. <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/figures/summary-for-policymakers/figure-spm-8>.

Fritze, J. 2022. Taksonomia pähkinänkuoressa – Tämä on hyvä tietää EU:n kestävän rahoituksen ”ekomerkistä”. WWF. Viitattu 25.10.2023. <https://wwf.fi/uutiset/2022/01/taksonomia-pahkinan-kuoressa-tama-on-hyva-tietaa-eun-kestavan-rahoituksen-ekomerkista/>.

Global Warming of 1.5°C. 2019. IPCC. Viitattu 15.1.2024. https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2019/06/SR15_Summary_Volume_Low_Res.pdf.

GRI 101: Foundation 2016. GSSB. Viitattu 13.12.2023. <https://reportadviser.com/wp-content/uploads/2021/05/GRI-101-foundation-2016.pdf>.

GRI 2: General Disclosures 2021. GSSB. Viitattu 13.12.2023.

GRI 103: Management Approach 2016. GSSB. Viitattu 14.12.2023. https://www.carrot-sandsticks.net/media/4mmfej4r/311_8_gri_2018.pdf.

Holzheuser, S., Hairabedian, J. & de Valence, J. 2023. New developments to the CSRD: What are the implications for non-financial disclosures?. Ecoact. Viitattu 2.11.2023. <https://eco-act.com/tcf/csr-non-financial-disclosure-in-eu/>.

Horttanainen, A & Kajala, V. 2020. Monimuotoisuus pörssiyhtiöissä. Keskuskauppakamari. Viitattu 31.1.2024. <https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2020/10/Naisiohtajakatsaus-10-2020.pdf>.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2023. 2023. Tutkimuseettinen Neuvottelukunta. Viitattu 18.4.2024. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf.

Jamali, D.R., El Dirani, A.M. & Harwood, I.A. 2015. Exploring human resource management roles in corporate social responsibility: the CSR-HRM co-creation model. Business ethics (Oxford, England) 2015, Vol.24 (2), p.125–143. Viitattu 7.2.2024.

Jos ei voi rahalla mitata, millä sitten?. 2016. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 8.1.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75627/TEMjul_36_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Jätelaki 17.6.2011/646. Viim. muutos 21.4.2023. Finlex. Viitattu 16.11.2023.

Kallinen, T. & Kinnunen, T. 2021. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto (ylläpitäjä ja tuottaja). Viitattu 15.4.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.4.2024.

Kansainvälisen työjärjestön julistus työelämän peruseriaatteista ja -oikeuksista. 63/2000. Finlex. https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2000/20000063/20000063_2.

Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030. Kestävä kehitys. Viitattu 22.11.2023. <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>.

Kilpailulaki 12.8.2011/948. Viim. muutos 29.12.2022. Finlex. Viitattu 15.11.2023.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336. Viim. muutos 23.3.2023. Finlex. Viitattu 15.11.2023.

Koipijärvi, T. & Kuvaja, S. 2020. Yritysvastuu 2.0: johtamisen uusi normaali. Kauppakamari. Viitattu 18.12.2023.

Korruptiontorjuntaopas pk-yrityksille. 2020. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 9.2.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162225/TEM_opaat_2_2020_FI_Korruptiontorjuntaopas_07052020.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Kurittu, K. 2018. Yritysvastuuraportointi: kiinnostavan viestinnän käsikirja. Alma Talent. Viitattu 13.12.2023.

Kurittu, K. & Rankinen L. 2023. Menesty kestävästi! : Vastuullisuus johdon ja hallituksen agendalla. Alma Talent. Viitattu 15.1.2024.

Kuula, A. 2015. Tutkimusetiikka : aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino. Viitattu 11.5.2024.

Laki elinkeinotulon verottamisesta 24.6.1968/360. Viim. muutos 21.12.2023. Finlex. Viitattu 24.4.2024.

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 28.6.2017/444, Viim. muutos 23.3.2023. Finlex. Viitattu 15.11.2023.

Liappis, H., Pentikäinen, M. & Vanhala, A. 2019. Menesty yritysvastuulla – Käsikirja kokonaisuuteen. Edita. Viitattu 25.1.2024.

Lämsä, A., Keränen, A. & Savela, T. 2018. Vauhtia vastuullisuuteen: naistenjohtamiskoulutuksen vaikuttavuus. Oulun ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.1.2024. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/58738/epooki%20282018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Making credit work better for all. Sustainability Report 2022. 2023. Lowell. Viitattu 10.2.2024. https://www.lowellbusiness.co.uk/hubfs/Documents/Lowell_%20Sustainability%20Report%202022_Final.pdf?hsLang=en.

Mitä ihmisoikeudet ovat?. Ihmisoikeusliitto. Viitattu 26.1.2024. <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/>.

- Mäkelä, H. 2021. Vastuullisuusraportoinnin monet roolit. Trepo. Viitattu 21.2.2024. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/137225/vastuullisuusraportoinnin_monet_roolit.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Mäenpää, A. 2024. Webinaari: CSDDD - Yritysvastuudirektiivi pähkinänkuoressa. FIBS. Vaatii käyttöoikeuden. Viitattu 11.5.2024. <https://fibsry.fi/uutishuone/tilaisuusmateriaalit/webinaari-csddd-yritysvastuudirektiivi-pahkinankuoressa/>.
- Niskala, M., Tarna-Mani, K., Puroila, J. & Pajunen, T. 2019. Yritysvastuu: raportointi- ja laskentaperiaatteet. ST-Akatemia. Viitattu 17.1.2024.
- OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct. 2023. OECD. Viitattu 22.11.2023. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/81f92357-en.pdf?expires=1715426840&id=id&accname=guest&checksum=2AFDE6A38DF875A47A5475AF1A953D62>.
- OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan. 2023. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 17.1.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165150/TEM_2023_38.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Pelli, P. 2024. EU:n kiistelty yritys-vastuu-laki hyväksyttiin sittenkin viime metreillä, mukana Suomen vaatima lievennys. Helsingin Sanomat. Viitattu 15.4.2024.
- Pelosi, P. 2018. Millennials Want Workplaces With Social Purpose. How Does Your Company Measure Up?. Chief Learning Officer. Viitattu 17.1.2024. <https://www.chieflearningofficer.com/2018/02/20/millennials-want-workplaces-social-purpose-company-measure/>.
- Pentikäinen, M. 2019. Yritysvastuu on vastuuta ihmisistä. Edilex, Defensor Legis N:o 4 2019. Viitattu 31.1.2024.
- Platform on Sustainable Finance: Technical Working Group, Part A: Methodological Report March 2022. 2022. Platform on Sustainable Finance. Viitattu 26.10.2023. https://finance.ec.europa.eu/system/files/2022-04/220330-sustainable-finance-platform-finance-report-remaining-environmental-objectives-taxonomy_en.pdf.
- Reinikainen, A., Timonen, K. & Salonen, H. 2020. Vastuullisuus mikroyrityksissä (ulottuvuudet, mittaaminen, viestintä). Luke Luonnonvarakeskus. Viitattu 4.12.2023. <https://www.grudeproject.eu/wp-content/uploads/2021/03/Grude-Vastuullisuus-ja-sen-raportointi-mikroyrityksissa.pdf>.
- Revised list of global Sustainable Development Goal indicators. 2017.UNSD. Viitattu 4.4.2024. <https://unstats.un.org/sdgs/indicators/official%20revised%20list%20of%20global%20sdg%20indicators.pdf>.
- SASB Standards overview. SASB Standards. Viitattu 8.1.2024. <https://sasb.org/standards/>.
- Sustainability Report 2022. 2023. Ropo Capital. Viitattu 10.2.2024. https://www.ropocapital.fi/app/uploads/2023/04/Sustainability-Report-2022_Ropo-Capital-Group_web.pdf.

Stroehle, J.C., Soonawalla, M. & Metzner, M. 2022. Through the looking glass: tying performance and materiality to corporate purpose. The British Academy. Viitattu 10.11.2023.

Taxonomy: Final report of the Technical Expert Group on Sustainable Finance. 2020. EU Technical Expert Group on Sustainable Finance. Viitattu 2.11.2023. https://finance.ec.europa.eu/system/files/2020-03/200309-sustainable-finance-teg-final-report-taxonomy_en.pdf.

Toivakka, L. 2020. Lausunto eduskunnan ulkoasianvaliokunnalle VNK 2020:7 Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta. Global Compact Network Finland. Viitattu 4.4.2024. https://www.globalcompact.fi/resources/public/uu-tiset/gcnf_lausunto_selontekoon_vnk_2020-7.pdf.

Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations. Viitattu 22.11.2023. <https://sdgs.un.org/2030agenda>.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Viitattu 18.4.2024.

Tuominen, S. 2022. Yritysvastuulainsäädäntö uudistuu – yrityksille uusia velvoitteita selvittää ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksia. DLA Piper. Viitattu 4.12.2023. <https://finland.dlapiper.com/en/news/yritysvastuulainsaadanto-uudistuu-yrityksille-uusia-velvoitteita-selvittaa-ihmisoikeus-ja>.

Työlainsäädäntö. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 16.11.2023. <https://tem.fi/tyolainsaadanto>.

Työsopimuslaki 26.1.2001/55. Finlex. Viitattu 16.11.2023.

Understanding the SASB Standards. SASB Standards. Viitattu 8.1.2024. <https://sasb.org/implementation-primer/>.

Vanhala, A. & Ristaniemi, M. 2022. Yritysvastuu & oikeus. Kauppakamari. Viitattu 1.11.2023.

Vesikivi, M. 2022. Arvoketjun hiilijalanjäljen pienentäminen. Knowit. Viitattu 17.1.2024. <https://blog.knowit.fi/arvoketjun-hiilijalanjaljen-pienentaminen>.

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä: ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. PK-Kustannus. Viitattu 24.4.2024.

Villa, S. 2023. Mikä on muuttunut OECD:n ohjeissa monikansallisille yrityksille. Osa 2: Ihmisoikeudet, 17.11.2023. Ihmisoikeuskeskus. Viitattu 10.3.2024. <https://fibsry.fi/wp-content/uploads/2023/11/TEM-OECD-Ihmisoikeudet.pdf>.

Vuorinen, T. & Huikkola, T. 2023. Strategiakirja: 25 työkalua. Alma Talent. Viitattu 8.4.2024.

Why investors use SASB Standards. SASB Standards. Viitattu 8.1.2024. <https://sasb.org/investor-use/>.

Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.1. 2023. W3C. Viitattu 8.4.2024.
<https://www.w3.org/TR/2023/REC-WCAG21-20230921/#abstract>.

Yhteiskuntavastuun ohjeet ja periaatteet. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 22.11.2023.
<https://tem.fi/yhteiskuntavastuun-ohjeet-ja-periaatteet>.

Ympäristönsuojelulaki 27.6.2014/527. Viim. muutos 21.4.2023. Finlex. Viitattu 16.4.2023.

Yrityksen hiilijalanjälki. Ecobio. Viitattu 17.1.2024. <https://ecobio.fi/yrityksen-hiilijalanjalki/>.

Yrityksen hiilijalanjälki – Ympäristötyön oiva apuri. Ekokompassi. Viitattu 14.5.2024. <https://ekokompassi.fi/yrityksen-hiilijalanjalki/>.